

Slovenski Učitelj

**Pedagoška
revija
in glasilo
Slovskeve
družbe
v Ljubljani**

Leto XXXV

1934 9-10

«Slovenski Učitelj» izhaja mesečno. Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14; »Stan in dom« ob Tržaški cesti. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročilna znaša 50 Din. Članki in dopisi sprejema uredništvo, reklamacije, naročilno in članarino pa upravništvo. Izdajatelj in lastnik je konzorcij »Slovskega Učitelja«. Odgovorni urednik: Fortunat Lužar. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čec.

Vsebina: Nj. Vel. kralj Aleksander. Naslednik. Kralj Aleksander I. — mučenik in zedinitelj. Izjava v Slomškovi družbi. — Učna in vzgojna načela delovne šole in ista načela sv. Janeza Boska. Filipič Ivan. — Deška predpubertetna doba. Igre. Ema Deisinger. — Poslanstvo mladinskih pevskih zborov. Jože Tavželj. — Samovlada v vzgoji. Krista Hafner. — Irsko šolstvo. Dr. L. Sušnik. — V spomin Jošku Novaku. F. Lužar. — Disciplinske zadeve in preiskave. Ivan Hribski. — Zakaj nismo uspeli pri reševanju Koroške? — Književnost. — Zapiski. — Obzornik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Pripredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. C.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga o

Beneški Sloveniji

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotač pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapadnejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljske in šolarske. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart.

V zvezi s številnimi strokovnjaki in s posebnim sodelovanjem gg. L. Bopp, H. Brunnengräber, F. K. Eggersdorfer, M. Ettliger, J. Göttler, G. Grunwald, K. Haase, W. Hansen, J. Mausbach, A. Pfennigs, G. Raederscheidt, H. Schmidkunz, J. Schröteler, J. P. Steffes izdal »Deutsches Institut für wissenschaftliche Pädagogik in Münster im Westfalen«.

Zvezek I.: Abendgymnasium bis Kinderfreunde. V platno vezan 28'80 Mark, v polusnje 32'40 Mark.

Zvezek II.: Kinderfürsorge bis Zwangszustände. V platno vezan 32 Mark, v polusnje 36 Mark.

Naroča se pri knjigotržnici Herder, Freiburg im Breisgau.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXXV.

Ljubljana, 31. oktobra 1934.

ŠTEV. 9-10

NJ. V. KRALJ ALEKSANDER I.

Jugoslovanskemu narodu!

Naš veliki kralj Aleksander I. je padel 9. oktobra ob 4 popoldne v Marseilli kot žrtev podlega atentata.

S svojo krvjo je kralj mučeniško zapečatil delo in mir, radi katerega se je napotil v zavezniško Francijo.

Na prestol kraljevine Jugoslavije je po členu 36. ustave stopil njegov prvorojeni sin Nj. Vel. kralj Peter II.

Kraljevska vlada, vojska in mornarica so položili prisego zvestobe Nj. Vel. kralju Petru II. Vlada kraljevine Jugoslavije, ki vrši začasno na osnovi člena 45. ustave kraljevsko oblast, je sklicala narodno predstavništvo k skupnemu zasedanju na dan 11. oktobra, da položi prisego v zmislu člena 59. in člena 42. ustave.

S svojimi zadnjimi besedami, ki jih je blagopokojni kralj umirajoč jedva izgovoril, je v svojem neizmernem rodoljubju zapustil našemu narodu tole sporočilo: »ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!«

Kraljevska vlada poziva ves jugoslovanski narod, da to sveto zapoved zvesto in spoštljivo izpolni.

V Belgradu, dne 9. oktobra 1934.

Predsednik ministrskega sveta M. T. Uzunović, s. r.; kmetijski minister in zastopnik zunanjega ministra dr. Dragutin Kojić, s. r.; prosvetni minister dr. Ilija Šumenković, s. r.; pravosodni minister Božidar Maksimović, s. r.; minister za telesno vzgojo naroda dr. Grga Andjelinović, s. r.; minister za trg. in industr. Juraj Demetrović, s. r.; finančni minister dr. M. Djordjević, s. r.; minister za gradnje dr. Stjepan Srkulj, s. r.; notranji minister Živojin Lazić, s. r.; minister za soc. pol. in nar. zdravje dr. F. Novak, s. r.; minister vojske in mornarice armijski general M. Milovanović, s. r.; minister za gozdove in rudnike dr. Ulmanski, s. r.; prometni minister Ognjen Kuzmanović, s. r.

NASLEDNIK.

Na podlagi oporoke blagopokojnega kralja in regentskega sveta je bil za naslednika določen kraljevič z imenom

PETER II.

Nj. Vel. kralj Peter II. je dne 12. oktobra prišel s svojo materjo kraljico iz neke londonske srednje šole v Jugoslavijo ter je bil najprej slovesno pozdravljen na tleh dravske banovine. V Sloveniji je preživel mnogo lepih dni, spoznaval gorenjsko prirodo, idiličnost Bleda in okolice. Skrbni oče in vladar ga je že zgodaj uvajal v delo za narod in preskrbel za njegovo temeljito vzgojo. Zasluge Viteškega očeta, kralja miru, mu bodo dale moč, da bo najuspešneje delal za napredek Jugoslavije.

Kralj Aleksander I. — mučenik in zedinitelj.

Proglas na prejšnji strani kaže, kako strašna vest je dne 9. oktobra popoldne pretresla srca vseh Jugoslovanov. Po pričakovanju velikanskih slavnosti, ki bi se vršile ob sprejemu našega kralja v Franciji, je zločinska roka povzročila silno boleost v naši državi. Herojskega in toliko vestnega vladarja smo prej neštetokrat imeli v dravski banovini in gledali nanj z vsem zaupanjem. Na njegovo spravljljivost, na delo za edinstvo v mladi Jugoslaviji, na zveze s sosednimi državami in Francijo smo stavili vse nade. Pa je padel kot mučenik v izvrševanju višjih dolžnosti in odgovornosti. V kulturnem delu smo ga tolikrat videli iniciativnega pri prosveti med narodom. Med drugim smo pod njegovim vladarstvom dobili prve šolske zakone za celotno Jugoslavijo.

Izjava v „Slomškovi družbi“.

»Slomškova družba« sočuvstvuje s premilo kraljico Marijo, materjo mladega kralja Petra, njeno rodbino in vso kraljevsko hišo.

Predsednik g. Iv. Štrukelj je v imenu »Slomškove družbe« odposlal žalno brzojavko na najvišje mesto. Vsebina te je sledeča:

»Ob boleosti, ki je zadela z izgubo Nj. Vel. kralja Aleksandra I. vso državo, izrekam v imenu »Slomškove družbe« najgloblje sožalje, hkratu zagotavljam Nj. Vel. kralju Petru II. neomajno zvestobo in vdanost.

Predsednik Štrukelj.«

Odbor »Slomškove družbe« je imel dne 13. oktobra žalno sejo, na kateri je bila na predlog predsednika Iv. Štruklja postavljena v zapisnik sledeča izjava:

»V torek zvečer, dne 9. oktobra t. l., nas je ob neverjetnosti presunjala strašna novica, da je Nj. Veličanstvo naš vzvišeni in ljubljeni kralj Aleksander I. padel v Marseillu pod zločinsko morilčevo roko. Presunjala nas je ta nepričakovana in nezaslišana grozota tembolj, ker je padel na poti, ki je bila namenjena ohranitvi svetovnega miru, blažini domovine in človeštvu sploh. Zastala in onemela so nam srca. Težko se nam je bilo vživeti v to grozno, žalibog da resnično dejanje. Posebno nas vzgojitelje boli to podlo dejanje, ker vemo, kako je veliki pokojnik združeval v svoji osebi vse one lepe, idealne lastnosti, ki jih moramo privzgajati mladini v šoli in izven šole, kar pa nam je mogoče le po pravih, živih zgledih. In tak blesteč zgled smo imeli v pokojnem kralju Aleksandru I. Odsevale so v njem bajne lastnosti junakov Jugovičev, plamtela in žarela je v njem kristalnočista domovinska, požrtvovalna ljubezen, v njem je odsevala človekoljubnost do zapuščenih, osirotelih in še neodrešenih tamkaj preko državnih meja. Plemenit po duši in srcu je dal življenje domovini na oltar. Mrtvega vozijo domov. Mrtvo pa je le njegovo telo. Njegova dela, njegovi ideali — ne bodo umrli. Ostali bodo v zgodovini, dokler bo živel jugoslovanski in slovanski rod. Skrbeti za to pa je pred vsem naša dolžnost, dolžnost vzgojiteljev mladine, ki naj veličine pokojnega našega kralja ohranja od roda do roda. Pokojnemu našemu kralju Aleksandru I. Zedritelju: Slava, slava, slava. Njegovemu nasledniku kralju Petru II. pa zvestoba do groba.

Upoštevati hočemo zadnje besede blagopokojnega kralja Aleksandra I.:

»Čuvajte Jugoslavijo!«

Slava kralju Aleksandru I.!

Naj živi kralj Peter II.!

Učna in vzgojna načela delovne šole in ista načela sv. Janeza Boska.

Filipič Ivan, župnik v Krškem.

Ko sem primerjal vsebino člankov: dr. Jožef Demšar, Nova šola in profesor I. Bogovič: Drugi katehetski kongres v München-u (Bogoslovni vestnik I. IX., Ljubljana 1929, stran 51, 57, 160) z vsebino knjižice: A. Auffray: Vzgojna metoda sv. Janeza Boska (po francoskem priredil profesor Ant. Logar) sem doznal presenetljivo podobnost zahtev delovne šole z vzgojnimi principi novega svetnika. Tu in tam bi človek sodil, da so se morali propagatorji te nove pedagoške smeri, ki je pred nekaterimi leti tako močno pljusnila iz Nemčije tudi v naše slovenske pokrajine, ki pa

danes kot se zdi že pojema — hoditi učiti naravnost k Janezu Bosku.* Zares mnogo je teh sličnosti! Omenjam naj v naslednjem sledeče:

1. delovna šola kakor tudi I. Boskov sistem nista v bistvu nič novega;

2. delovni šoli, kakor tudi I. B. je glavni cilj učnega in vzgojnega dela: vzgoja gojenca;

3. delovna šola, kakor tudi I. Boskova vzgoja sloni na preventivnem sistemu;

4. delovni šoli, kakor tudi I. Bosku so glavne zahteve dobre vzgoje:

a) usovršena osebnost vzgojitelja in doživetje gojenčeve;

b) ljubezen od strani vzgojitelja in vedro dušno razpoloženje od strani gojenca;

c) družinska skupnost vzgojitelja z gojenci in gojencev med seboj.

5. Uspehi delovne šole kakor tudi I. Boskovi so veliki.

Poglejmo te trditve podrobneje!

1. Delovna šola, kakor tudi I. Boskov sistem nič novega.

Profesor Bogovič piše: »Delovna šola hoče plemenito preosnovati dosednji način poučevanja in vzgajanja. Če pravi socijalizem, da je bilo porojeno to gibanje iz njegove miselnosti, potem to ne odgovarja docela resnici. Socijalizem je začel sicer znova poudarjati izobraževalni in vzgojni pomen telesnega dela in zahteval iz gotovih namenov, da se uvede več telesnega dela v pouk in vzgojo, toda delovne šole kot učne in vzgojne metode v celotnem obsegu nam ni dal materijalistični socijalizem — ta je mnogo starejša. Veliki krščanski vzgojeslovci in socijalni reformatorji davno preteklih dob so že poznali in uporabljali ta učni in vzgojni način. Ime je novo a stvar je stara.«¹ Isto misel poudarja dr. Demšar rekoč: »Pri vsej previdnosti, s katero sprejemamo novotarije v vzgojstvu, si pa vendar težko mislimo, da se bo pedagoško gibanje nove šole poleglo brez sledov za učno in vzgojno šolsko delo. Res, da na novi pedagogiki ne najdemo zlahka, česar bi vsaj načelno dosedanja pedagogika ne bila poznala; ne da pa se tajiti, da je najnovejši preobrat v šolski pedagogiki opozoril na marsikaj, kar sicer pedagoški teoriji ni novo, nakar pa je dosedanja šolska praksa sem in tja na škodo pouku in vzgoji le preveč pozabila.«²

Delovna šola torej po svojem bistvu ni nova.

Prav isto trdi o sistemu I. Boska imenovani A. Auffray rekoč: »Govo-

* Opomba urednika. Pripominjam, da so razne sodobne delovne šole že davno umevali mnogi pedagogi. Življenje delovne šole ni bilo — kakor kdo misli — šele prvič ustanovljeno, ko so nastopili Kerschenteiner i. dr. Delovna šola se je po raznih preizkušnjah dandanes v raznih oblikah naslonila na življenje, zato priznava nazore in delo mnogih starejših pedagogov, tako v 19. stoletju Slomška, Tolstoja in sv. Janeza Boska.

¹ Bogoslovni vestnik, izdala bogoslovna akademija, leto IX, Ljubljana, 1929, str. 62.

² Bogoslovni Vestnik l. c. 51—52.

rilo se je precej, da je sistem I. Boska nov v nekaterih točkah, ki bolj odgovarjajo dobi časa; res pa je, da je nov in moderen edinole zato, ker bolj lajša in odpira otroku pot najvišjemu smotru; gojenca namreč vodi k Bogu s premnogimi sredstvi, ki jih narekuje resnična in iznajdljiva ljubezen. To pa ni nič drugega kot evangelij... Dalje najdemo na premnogih mestih sv. pisma besede, zglede, izreke in nasvete, ki so v zvezi z dušo mladega človeka. Če torej s spoštovanjem zberemo te odlomke in jih primerjamo med seboj, ter jih poskušamo umeti v luči Kristusovega delovanja in tistega pristnega duha, ki preveva svete knjige, najdemo, da so bogat vir jasnih naukov kršč. vzgoje. Sv. I. Bosko je črpal iz teh naukov in nanje spominjal svoje sodobnike in prav zato so ga imeli za predhodnika nove vzgoje. Vendar bistveno ni storil nič drugega kot to, da si je sredi 19. stoletja upal in znal dejanski uživotvoriti ono stran evangelija, kjer nam Jezus slika dobrega pastirja, ki pozna svoje ovčice, hodi pred njimi in jih vodi; ne zbeži, če pride volk, ne privoščiči si počitka, dokler niso vse ovce na varnem in neprestano uro za uro, dan za dnevom zanje žrtvuje vse svoje življenje. Sv. I. Bosko je le udejel čudovite besede sv. Pavla, ki povzdigujejo božansko lepoto Kristusove ljubezni: »Ljubezen je potrpežljiva, je dobrotljiva, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega, vse pokrije, vse veruje, vse upa, vse prenese, ljubezen nikoli ne mine.«³

2. Delovni šoli, kakor I. Bosku je glavni cilj: vzgoja.

»Ob otvoritvi pedagoško-metodičnega tečaja v Berlinu 1925,« tako piše zopet dr. Demšar, »je voditelj tečaja rekel: »Kdor je pred 20 leti prišel v Nemčijo je mogel opaziti, kako se je dvignilo naše šolsko delo; občudoval je pedagogiko, ki je živela ob kapitalu velikih mož kot Herbarta in drugih. Mi Nemci smo bili ponosni na svoje šolstvo, na svoje pedagoge, na svoje formalne stopnje, na učne načrte; predlansko leto pa smo opazili in še vedno opazujemo, da iz te naše šole prihajajo ljudje brez ljubezni, brez smisla za tuje trpljenje in želimo si nove šole, ki bi ne učila samo, ampak bi tudi vzgajala, predvsem vzgajala v smislu za skupnost, k medsebojni prizanesljivosti in ljubezni. Šola skušamo spraviti v tesno zvezo z življenjem. Šola naj človeka izoblikuje, ker kaj pomaga človeku ako ves svet pridobi pa škodo trpi na duši.«⁴ Važnejša torej ko pouk je novi šoli vzgoja. Sploh je vzgoja prva in glavna njena naloga.

Popolnoma v smislu te sodobne zahteve od strani delovne šole je tudi I. Bosko zahteval, da je oblikovanje značaja prva in najvažnejša naloga vzgoje. Sploh je vsa veličina I. Boskove osebnosti v dovršeni skladnosti njegovih duhovno-vodstvenih in vzgojnih zmožnosti. Po 30 letih trudapolnih izkušenj in resnega razmišljanja je ustvaril na vzgojnem poprišču umotvor čudovite enotnosti, ki se v njem v stalnem soglasju ravno-

³ A. Auffray: vzgojna metoda sv. Janeza Boska, po francoskem priredil prof. Ant. Logar, Ljubljana, 1929, stran 15—16.

⁴ Bogoslovni Vestnik l. c. stran 54.

vesita in medsebojno izpopolnjujeta srce in razum, avtoriteta in prostost. Imel je pogum rabiti navadna človeška sredstva, kot so: udanost, sebičnost, medsebojno tekmovanje . . . črpal in podajal je gojencem nauke potrebne za življenje ne samo iz knjig, marveč tudi iz izprehodov, iz predmetov samih iz opazovanja zunanje sveta. Spoštoval je otrokovo osebnost in ji pomagal do neprisiljenega razvoja . . . Ker pa brez religije in morale ni značaja, zato je I. B. s tako intenzivnostjo in slednostjo oblikoval zlasti versko-nravne vrednosti v duševnosti svojih gojencev . . . V moči avtoritete svojega svečeniškega poslanstva ožarjenega od ljubezni do Boga in mladine, v moči ljubezni vodene od avtoritete božje postane I. Bosko vzgojitelj kateksohen, vodnik duhovni oče neštetim tisočerim, ki bi bili sicer izgubljeni. Z njimi moli, z njimi dela, z njimi se igra, se veseli njihovega mladostnega življenja, raste v tem vzgojnem delu v višine svetniškega heroizma ter postane mladini in vzgojiteljem vzor in priprošnjik.«⁵

3. Delovna šola kakor tudi don Boskova vzgoja sloni na preventivnem sistemu.

»Notranje svobodne ljudi hoče nova šola; ljudi, ki ne delajo iz samega ozira na predpise, ne iz strahu pred kaznijo, ne iz ozira na rede. Kolikor se more, se nova šola ogiblje vsake sile; za red se na teh šolah ne izprašuje; nekatere šole celo izpričeval nočejo, skratka nova šola hoče doseči, da bi njeni učenci ne delali pod pritiskom, ampak iz v e s t i. Pridobiti torej hoče učenca za stvar samo. V višjih razredih določijo učenci sami snov v soglasju z učiteljem, snov, ki naj se v prihodnji uri obravnava in iščejo sredstev, po katerih bi mogli snov samostojno proučiti.«⁶

Prav isto načelo najdemo tudi v vzgoji I. Boska. On sam govori n. pr.: »Dva sistema sta bila vedno v navadi pri vzgoji mladine. Prvi je splošno znan in zelo razširjen, ker se ne da kar tako odpraviti, obstoji v tem, da doseže red s kaznimi: Prestopku sledi neizprosna kazen, ki je že naprej kakor po določenem ključu za razne pregreške določena. Zdi se, kot da bi vzgojitelj pri tem-le sistemu tako-le opominjal. Bodi priden, ne krši reda, sicer . . . že veš, kaj te čaka. Sv. J. Bosko modro pripomni, da so te vrste metode v veljavi po vojašnicah in povsod kjer je opravljati z dorastlimi in razsodnimi ljudmi . . . povsem drugačen pa je drugi sistem vzgajanja. Tu ni vzgojitelju na tem, da doseže potreben red s strahom pred kaznijo; njegovo izhodišče je popolnoma drugo in sicer misel, da je treba za vsako ceno greh »preprečiti«. Kaj pomaga kaznovati po prestopku ko je Bog že razžaljen?!« Tako je z žalostjo ponavljal sv. I. Bosko. Torej ne tako, da bi se vzgojitelj razgibal šele po prestopku, marveč mora vso svojo vzgojno spretnost in skrb usmeriti k temu, da p r e p r e č i z l o in sicer na ta način, da nikdar ne izgubi gojenca izpred oči; onemogočiti mora gojencu pregreške s tem, da mu vedno posveča vso svojo skrbno pozor-

⁵ A. Auffray: Vzgojna metoda, stran 109—112.

⁶ Bogoslovni Vestnik l. c. stran 52—54.

nost. Zato gojencev ne sme pustiti samih, marveč mora biti neprestano med njimi, ne toliko kot predstojnik ali samo kot paznik, marveč bolj kot skrbni oče, ki ne zapusti svojih sinov, dokler niso zmožni vladati sami sebe. »Nesrečen je tisti zavod,« tako je pisal svetnik leta 1848, štiri leta pred svojo smrtjo, »v katerem imajo predstojnike samo za predstojnike in ne bolj za očete, brate, prijatelje. Takih predstojnikov se bodo bali, nikakor pa jih ne bodo ljubili.«

Kar tiče posebej kazni, velja v soglasju z načeli I. Boska, da imajo kazni, ki so v rabi po salezijanskih zavodih tele štiri lastnosti: če se dajo odložiti, se odložijo; niso poniževalne in take, da bi že same po sebi razdražile gojenca; morajo biti pametne; ne smejo biti popolnoma izven vpliva srca; vsekako je treba izločiti telesne kazni, ki ponižujejo in silijo k upornosti. Sem spadajo kazni, kakor so, postavljati za dolgo časa v kot ali k stebri, ali v položaj, ki povzroča bolečine, dajati prav dolge brezmiselne naloge, tepsti, vleči za ušesa itd. Še celo takrat, ko je treba gojenca odstraniti iz zavoda, ker je uporen in nedostopen za vzgojo ali zato, da se prepreči pohujšanje, ko opomini nič ne zaležejo, naj se to stori na tak način, da se bo ločitev izvršila kot med dobrimi prijatelji. Kolikor mogoče, naj se išče za odhod kaka verjetna pretveza ali naj se pozove kak sorodnik, da pravočasno odvede dečka. Tako ne trpi dečkova čast. Dalje naj odhajajočemu zadnji stisne roko sam predstojnik. Tako more deček čutiti, da še vedno lahko računa na srce, ki ga bo ljubilo tudi zdaj še, ko je bil primoran zapustiti zavod. Predstojnik naj mu reče: »Moj dragi, ti greš proč, ker ta prostor ni več zate, vendar pa vedi, da ostavljaš tu prijatelja, spominjaj se ga in vrni se k njemu v težkih urah življenja.« Sploh je mogel I. Bosko trditi ob koncu življenja, da se je ukvarjal z mladino pol stoletja, ne da bi bil moral kedaj kaznovati.⁷

Tako torej teorija delovne šole in don Boska. Kako pa konkretno življenje? Naj pojasni zgled iz delovne šole: »Ena ura pouka v nemščini na realni gimnaziji, ki jo vodi znani reformator šolstva ravnatelj Karsen v Berlinu, se vrši približno tako-le:⁸ V VII. gimnazijskem razredu je sedel k eni izmed miz med dijake profesor. Katedra namreč v tej šoli ni. Ob stenah so mize in učenci sede ob zunanji strani miz ob steni na stolih tako, da vsak učenec lahko vidi vsakega svojih součencev. Spredej ob tabli je pri mizici sedel dijak, ki je tisto uro vodil pouk. Ob nastopu profesorjevem napravi ta dijak red. Najprej je ponavljanje zadnje uro predelane tvarine pa ne tako, da bi profesor izpraševal in za odgovor še celo rede dajal, ampak dijak, ki je prejšnjo uro pisal zapisnik o tem, kar se je takrat obravnavalo, je zapisnik prebral. Dijaki zapisnik popravljajo in ga končno odobrijo. — Djak predsednik razreda za to uro vpraša, kdo želi besede. Eden izmed dijakov se oglasi in prebere neko Heinejevo pesem. O pesmi se razvije razgovor. Profesor skoraj ne pride do besede. Dijaki sami pripovedujejo kaj mislijo o vsebini, vrednosti, pomenu, izvoru pesmi itd.

⁷ A. Auffray: Vzgojna metoda, stran 22, 30—31.

⁸ Bogoslovni Vestnik l. c. 52—53.

Zapisnikar piše zapisnik. Zlasti se zabeleži to, kar se je dognelo kot končnoveljavno. Ob zapisniku naj bi se prihodnje uro predelana snov ponovila . . .

Tako torej na delovni šoli v Berlinu. Pa poglejmo v družino salezijskih gojencev za čas odmora na njihovo igrišče: tukaj vlada veselje ekspanzivnost, igra, ki tako življajoče vpliva na živahno ognjevito mladino. Tu ni osamljenih družb, tudi ne sumljivih pogovorov po korih, tu se ne skrivajo gojenci po temnih hodnikih in stopniščih, pač pa slišiš vpitje, petje in smeh, da so vsega tega polna ušesa. Mlajši predstojniki se udeležujejo tekmovalnih iger in s tem pripomorejo, da postane zabava izredno živahna. Kar je pa starejših, ki nimajo več mladeniško gibčnih nog, samo gledajo igro ter s svojo prisotnostjo in pohvalo podžigajo veselje in vnemo igrajočih ali pa se sprehajajo s tistimi gojenci, ki so se iz kakega pametnega vzroka odmaknili igri. Toda vsi so na igrišču. Tu so skupaj očetje in sinovi in vse prevzema val veselega vrvenja, da se ti nudi mičen prizor: Izraz oči je odkritosrčen, čela so vedra; kar ima kdo v srcu, to mu je na jeziku: to je družina s svojim čarom, s svojo prisrčnostjo in svojo nebeško sladko zaupnostjo.

Ali ni ta prizor iz leta 1860 — mutatis mutandis — na las enak delovni šoli v Berlinu leta 1929.⁹ (Dalje.)

⁹ A. Auffray: Vzgojna metoda, stran 27—28.

Deška predpubertetna doba

(od 11. do 14. leta).

Ema Deisinger.

B. Igre.

Kratek pregled otrokovih iger. — Predpubertetne igre. (Dalje.)

Igra ima sama v sebi namen in je svobodno udejstvovanje, zato se razlikuje od dela. Kakor je za dojenčka igra nezavestna predvaja za izvrševanje bodočih funkcij, tako je igra v otroški dobi spontano (samohotno) udejstvovanje v smeri instinkta za vse funkcije, ki jih bodo morali v življenju izvrševati. Igra je za otroka v biološkem pomenu predvaja, obenem pa ima simptomatičen pomen, namreč da že pri igri kaže otrok svoje lastnosti in znake značaja ter stopnjo svoje inteligenčnosti. Otroku je torej igra ona svobodna šola, kjer se ne zavedno seznanj z vsemi poznejšimi poklici in kjer posnema odrasle v njihovem delovanju. Mož, ki je danes grobar, se je v otroških letih najrajši igral s poleni in deskami. Zdaj je naložil eno poleno na rame, zdaj si drugo še oprtal na hrbet in s pojočo somračnostjo venomer ponavljal: bingale-bongale, bingale-bongale.

Neka deklica se je v otroških letih najrajši igrala z oblekicami njene pupice. Pod streho je na samem krojila in prirezovala oblačilca njene

pupice. Neki poseben slog so imele vse te skrojene oblekice, zato jih je tudi s toliko otroško resnobo pomerjala pupicam. Nato pa jih je vse razobesila na vrvici in jih dolgo blaženo ogledovala. Ta deklica je danes ugledna šivilja in lastnica modnega ateljeja.

Sicer pa nešteto zgledov iz življenja priča, kako si je ta ali oni v življenju izbral poklic, ki ga je ne z a v e d n o že opravljal v svojih otroških igrah.

V igrah otroka je torej nekaj več kot pa zgolj zabava in radovanje. V igralni dobi — temu drobcu paradiža na zemlji — očituje otrok že ves svoj čustveni nastroj za ta ali oni poznejši poklic.

Posnemanje odraslih v igri je za otroka navod k recepciji (sprejemanju) kulture. Velik del otrokovega miljeja se zrcali v igri. Kolorit domačega kraja, letni časi, izredni dogodki, vse to se zrcali v otrokovi igri vsled posnemanja, tako da smemo pritrditi Sternu, ki pravi, da milje in instinkt v takih slučajih konvergirata (se stikata). Otrokov razvoj namreč ni zgolj posnemanje vnanjih vtisov, temveč posledica medsebojne primičnosti (konvergenca), ko se notranji nastavki staknejo z vnanjimi pogoji razvoja. (Stern). Milje daje torej samo zgled, snov za igre, kaj se pa bo razvilo iz igre, pa prišepetava in določa notranji činitelj — instinkt.

Igra je otroku v dobi do 1 leta le v a b a k gibanju njegovih prstkov in lakti ter vežbanje vseh njegovih čutil.¹

Naj samo na kratko podam splošen pregled iger otroške dobe v svrhu lažjega umevanja iger v predpubertetni dobi, v kateri dobi dosežejo igre najvišji razvoj ter so najtipičnejša oblika deškega izživljanja, v katerih igrati prihaja do veljave najbistvenejši del deške eruptivne in dinamične vitalnosti.

1. Posamične igre.

Že dojenček s 3. meseci se po svoje »ukvarja« s seboj, drgne oko, liže prstke, vtika nožico v usta, grize svojo pest itd. To je igra z lastnim telesom.

S 4. mes.: Že prime ropotuljico v roko, jo dviga in stresa. Igra se z 1 predmetom.

S 7. mes.: Igra z dvema predmetoma. Z enim predmetom čvrsto natrpava drugega, stiska in mečka.

8. in 9. mes.: D e s t r u k t i v n i š t a d i j. Izpreminja obliko predmetom, ki jih ima v rokah. Če je to pupica, ki jo ima v rokah, ji puli ročice in nožice itd. Če se mu preveč približaš, te cuka za lase, izbije ti pokrivalo z glave itd. Kar dobi tedaj otrok v roke, vse potere in raztrga. Meče n. pr. žogico na tla, komaj mu jo pobereš, jo zopet vrže na tla. Razdiralni (destruktivni) gon je temu kriv. Ta destruktivna prvina gona se javlja v otroku še pred njegovo zmožnostjo kaj pozitivnega oblikovati in stvoriti. Kot študija o tej funkcionalnosti destruktivnega gona naj služi sledeča zgodbica:

¹ Primerjaj literaturo: Groß: Spiele der Menschen und Tiere; Charlotte Bühler: Kindheit u. Jugend; K. Ozvald: Duševna rast otroka in mladostnika.

V rastočem in neugnanem zanimanju za živobarvne podobice in sličice izteza vnuček svoje ročice k staremu očetu-slikarju, h kateremu je pestunja vsak dan prinesla vnučka na obisk. Zdaj mu je stari oče naslikal mucko z živimi očkami, s sivimi, belimi, rjavimi in črnimi dlačicami, z iztegnjenimi ljubkimi tačicami, vse tako realistično in živo, da je vnuček ves vzradoščen motril to naslikano muco, ki je kot živa zaživela pred njim. Zdaj mu je stari očka naslikal zopet psička, drugič konjička in nekoč mu je celo naslikal jezdeca v živih barvah na konju. »Vse svoje življenje,« pravi slikar na tozadevno vprašanje svoje sinahe, »nisem slikal s toliko ljubeznijo in veseljem, s toliko pozornostjo in občutjem, kakor za tega mojega vnučka.« »Pa ti bi lahko izdal album z umetniškimi slikami za otroke,« je menila sinaha. »Ne, to bi pa ne bilo tisto, to bi ne bila več umetnost!« »Kako da ne?« »To bi bila le pedagoška poteza, umetnost pa to ne bi bila. Reproducirane slike nimajo več tistega učinka kot originali. O, to je umetnost, te slike, katere moj vnuček čez četrto ure že raztrga!«

Ta razdiralni (destruktivni) gon v človeku ne okrni (rudimentira), temveč je vedno latenten in prodre ob vsaki izzvani priliki na dan. Liki dinamičnega veletoka vede človeštvo do katastrof. V normalnih razmerah spi ta gon, v kaki vojni n. pr. pa se očituje v vsej totaliteti kot brezprimerna slast uničevanja in razdejanja.

Ta kainizem (po Kainu) živi v človeku v njegovih podzavestnih globinah ter se javlja v abnormalnem položaju, n. pr. v pijanosti, kadar spremljajoči močni afekti potisnejo razum docela ob stran, kot izredna slast razdejanja in uničevanja, v človeku se polasti prava obsednost uničevanja. Zato je pač naloga vzgoje, da zatira in tlači te gone v človeku ter pospešuje človekovo boljše plat.

2. Konstruktivne igre.

Takole proti 1. letu je otrok že sposoben kaj pozitivnega oblikovati in narediti, kar ga napolnjuje z veliko radostjo. Tedaj hoče vse to storiti sam in ne mara, da posegaš vanj. To je že prvi poskus konstrukcije, da zna n. pr. iz kroglic ali paličic napraviti kak lik.

Do teh konstruktivnih iger v pravem pomenu besede pa se povzpne otrok šele po 4. letu, ker zahtevajo že gotovo stopnjo determinirajoče težnje. Konstruktivne igre priključijo najlepšo otroškost otroka na dan in jo oslade. Otrok gradi mlinčke s prečkami za vodo, zida hišice in cerkvice iz mivke itd. (Primerjaj tudi Cankarjevo »enajsto šolo« pod mostom!)

Iz instinkta potekajo vsa ta neposredna stvariteljska dejanja, ki zajamejo vso funkcijsko stran telesa, izrabijo vse otrokove motorične (gibalne) sile, da privedejo otroka iz stadija sheme do stvaritev po naravnem posnetku ter se kot gonska akcija zaključijo s tehničnimi stvaritvami, katere je že zmožen predpubertetnik. Te igre nas uvajajo obenem k najvišjemu utilitarnemu sredstvu — k empiriji (izkustvu), pri katerih

stvaritvah razum tedaj ni le brezpomemben pomočnik, ampak vesten in agilni anonimni sostvarjalec.

3. Fikcijske igre.

Živec teh iger je neprisiljeno posnemanje življenjskih podrobnosti, katero posnemanje se razrašča v naravno recepcijo kulture. V teh igrah se odraža otrokova fantazija z vsemi nedostatkami, kakor pomanjkanje determinirajoče (razločevalne in razsodilne) težnje, skakavost in begavost. Otrok povezne n. pr. klobuk na glavo in je »papa«, zdaj je »vlakovodja«, zdaj se opaše s sabljo ter je »vojščak«.

Iz tega štadija iluzijonizma stopa otrok v oni štadij, ko se zadovoljuje z bajeslovnim tolmačenjem prirode. Nebo, ki rdi v večerni zarji poslavljajočega se solnca, pomeni, da Marija v nebesih peče kruhke, zvezde so lučke, naletavajoči sneg: ko pometajo angelci nebeške prostore. Tudi cvetice so čisto posebna mala bitja, s katerimi govore princeske-pikapolonice. Gozd je poln palčkov, v vodi prebiva povodni mož — skratka vsa narava je deci po pripovedovanju odraslih polna bajeslovnih prigod.

Ničesar tak otrok ne ljubi bolj ko pravljice, in sicer pravljice z bogato in pestro vsebino, s hitrim dviganjem in prepletanjem usod — same trenutne važnosti — da se ne utruji njegova domišljija, ki ni zmožna večje perseveracije (vztrajnosti) na enem dejanju.

4. Socijalne igre.

Pri teh igrah igrajo veliko vlogo igrače. Otrok znese skupaj svoje nagačene zajčke in pajacke ter ravna z njimi kakor z živimi bitji, jih ošteva in krega, jim ukazuje ter pita s hrano, katero jim vliva skozi usta. Zvečer jih odnaša v posteljico in odeva.

Tudi se gredo otroci zdaj »šolo«, zdaj »trgovino« itd. Skledice in posodice, lopatice in kangljice ter vsakovrstne druge igrače morajo služiti svojemu namenu.

Prva stopnja teh socijalnih iger je: a) Paralelna igra, po kateri igrajo otroci drug poleg drugega in se obojestransko posnemajo.

Druga stopnja je: b) Soigra. Drug se igra z drugim. Rajanje in kolo sta živca teh iger. Ta igra je priljubljena deci vsled tega, ker vsi delajo isto, bodisi da plešejo ali pojejo. Oživlja jih ritem, iz njih diše priljubljenost interjekcije (vzklikanja) in reduplikacije (ponavljanja). V drobnem motivčku se ne ozira otrok na snovno pomembnost, ampak na ritem in kretnje, kakor to očituje dramatisirana pesmica: »Marička češe svoje zlate lase, zlate lase.« Gonilna moč vseh teh iger je posnemanje.

Iz te nediferencirane soigre se razvijejo: c) Skupne igre s porazdeljenimi vlogami, ki zahtevajo že precej razvito duševnost ter nastopijo v šolski dobi otroka. Otroci se gredo n. pr. »Svetnike krast«, »Buče trgat«, »Trden most«, »Črneža moža« itd.

Še bolj diferencirane pa so: d) Skupinske igre, ki učinkujejo po svoji dovršenosti. Eden prevzame režisersko vlogo, drugi se podrejajo in se porazdele v posamezne igralne skupine kot antagonisti in protagonisti, v nasprotne in sovražne tabore. Dečki se gredo »žandarje«, »roparje« itd. Borilni instinkt dečkov v teh igrah se javlja že več ali manj krepko. Če naj reasumiramo sedaj igralni instinkt pri človeku, moramo reči, da se začenja prva vežbenica iger v zibelki, dobiva svojo posebno slikovitost v otroški dobi kot vaba k recepciji kulture, svoj višek pa doseže, kakor bomo takoj videli, v predpubertetni dobi kot mična dota za težko in trudapolno pot življenja, ki ga čaka.

Predpubertetne igre.

Sem spadajo v prvi vrsti

a) Borilne igre.

Te igre uživajo ugled baš radi doslednosti izvajanja. Nočejo več dečki drug drugemu sugerirati, kaj naj govore in ukrenejo, nič več ni natančnih predpisov za te igre, kakor pri igrah »Svetnike krast«, »Trden most« itd., kako se obnašati in govoriti, vse se odigrava po nastroju posameznika, ki mora v vlogo položiti dovolj osebne tona; zakaj nič več ne gre za konvencionalno obliko igre, ampak za intenzivno izpolnitev dane vloge.

Vsa dejanstvenost posameznika se mora skladno zlivati v celoto, dasi mora čisto svojski izvesti svojo vlogo. Če ne izpolni pričakovanja, ki ga stavijo nanj tovariši in soigralci, tedaj se mu zna primeriti, da okusi vso grenkobo preziranja ter da ga izvržejo. Vsak mora ustvarjati po svoje, da dobiva igra čim večjo napetost in privlačnost. Najbolj priljubljene borilne igre so tkzv. indijanske.

b) Romantične igre.

Te igre zahtevajo normativni cilj povesod, svetlo, heroično vsebino in uresničitev dane težnje. Priroda zunaj vabi in sili te otroke, ki jim bo tako kmalu odcvetel njihov čas, da začno misliti in čutiti po ritmu te prekipevajoče prirode zunaj, da se zabavajo in nasmejejo v njej ter gospodujejo.

Gospodovalni gon jih vabi, da se ne plaše ne napora ne nevarnosti, da tvegajo glavo, samo da dosežejo premoč nad naravo ter si jo podjarmijo.

Ta gospodovanjazeljnost je hrepenenje in trpljenje človeške duše sploh. Nihče ne more prav oceniti in pregledati posameznika kakor narod, če ne upošteva tega gospodovalnega gona, ki je pri nekaterih posameznikih kakor narodnih močnejši od vseh drugih gonov.

Predan temu gonu hlasta predpubertetnik prav za takimi prizori in dogodki, ki ga zblizujejo s »Tarzanom«. Baš to romantično čuvstvovanje dviga predpubertetnika iz trpke vsakdanjosti v sfero prave deške sreče. V tem se kaže posebni idealizem te dobe.

Vsak letni čas ima zanje svoje posebno veselje in mikavnosti. Iz deške prešernosti okepa pozimi deček svojega tovariša ali mu jo drugače »zagode« na sankališču. Vsak letni čas dobiva v življenju teh nebrzdanih dečkov svoj posebni sloves in silovit odjek. Njihovo kraljestvo je v naravi med pajdaši in sovrstniki, ki se igrajo v gručah ter prirejajo razna tkzv. »pobalinstva«, kakor n. pr. da streljajo na ptiče, oplenijo tuj sadni vrt itd. Nobeno drevo jim ni previsoko, nobena ograja jim ni nedostopna. Posebnost predpubertetnikovega bistva je v tem, da je ves prožet od duha nepokoja in nagajivosti. Narava je tisto božanstvo, ki mu osvetljuje njegovo življenje in ga izpolnjuje z jarkimi epizodami. V teh romantičnih igrah gasi svojo rastočo željo po udejstvovanju, v katerih igrah vzkresne včasih prav drzna početja. V teh igrah črpa predpubertetnik svojo samozavest, moč in vero v zmago.

To pristno deško izživljanje ima toliko čisto svojih barv in tonov, toliko neutešenega hrepenenja po razgibanosti, svobodi in borbenosti, da so ti dečki najtrši oreh vzgoje. Razvijejo se že v tej predpubertetni dobi nekateri čisto svojevrstni tipi, pravi »ptički brez gnezda«, ki se kaj težko prilagode razmeram običajnega življenja, krenejo na stranpota ter se ne brigajo in menijo za človeške paragrafe.

V tej bujni pisanosti romantičnih prigod mu sije obraz od zadovoljstva, njegova vroča nepočakanost ga vleče vedno med enake tovariše, ki gore prav od takih skušnjav kot on. Ponos osebnosti in zavest časti že zahtevata neustrašenega sodelovanja pri vseh početjih tovariške družbe.

To rastoče, zdravo mladoletje v prekipevajočem zanosu življenja se znajde včasih takorekoč šele v zadnjih trenutkih, ko je za njihove čislane »kreposti« izvedela šolska ali druga oblast ter jim preti s poštenim obračunanjem. Navzlic vsemu so vendarle vse te najdrznejše tvegavščine in »herojščine«, polne čudovitih dogodkov, kos prave deške narave, ki pri vsem tem ne izgubi sposobnosti razlikovanja pravičnosti od nepravičnosti, dobro od zlega. Gorje onemu, ki se drzne užaliti čuvstvo pravičnosti in goljufa pri igrah! Vpijočo ogorčenost in razjarjenost izzove ta čin pri vseh tovariših, ki ne pozabijo oddeliti kazni, zakaj po njihovem brez maščevanja in kazni težko izhaja pravičnost.

c) Družabne igre.

Pri predpubertetnikih, katerih duševni razvoj je hitrejši od telesnega, ki so telesno prešibki, da bi si upali dati duška borilnemu gonu v sebi in se spustiti v vroče borilne avanture z močnejšimi tovariši, iščejo druga pota svoje dejanstvenosti. Nič jim ni bolj potreba ko prvačenja na kateremkoli drugem polju, da se prebijejo pri sovrstnikih do priznanja, da so v tej ali oni posebni stvari oni edini doma in mojstri. Bodisi da tak predpubertetnik zbira znamke, bodisi prav redke primere žuželk ali podobno, vendar se prav kmalu čuti iz njega podton duševne skrivencečnosti, kajti preveč ga boli, da je odmaknjen od tistega življenja, ki je

deški naravi tako svojski in ki bi se ga tako zelo rad udeleževal, pa se boji, da bi se nedostatku njegovih telesnih sil rožali ter ga celo izvrgli. Preočito vidi, kako silovito izživljajo njegovi šolski sovrstniki svojo deškost sredi borb, sredi resničnega življenja, sredi romantične elementarnosti, dočim njemu tako zelo manjka te žive resničnosti življenja. Ti duševno prezreli in telesno prešibki predpubertetniki, ki vedo ceniti moč telesa, s katero si znajo srečnejši od njih pridobiti avtoriteto pri sovrstnikih v razredu, hočejo na vsak način doseči kako prevlado vsaj pri kaki določeni gručici v razredu. Tudi njim nareka gon gospodovalnosti, da si pribore moč in avtoriteto kljub nedostatku telesnih sil. Ugled hoče doseči tak predpubertetnik bodisi s svojo redko kolekcijo hroščev, metuljev etc., bodisi s posebno mojstrovino v igrah na karte ali v kroketu. Vsaj v teh družabnih igrah se hoče odrezati in ž njimi zavestno obvladati kako gručico sovrstnikov. To doživetje mu je nujno potrebno, ker mu manjka fizičnih vrlin za aktivno udejstvovanje v igrah ter za romantične pohode njegovih močnejših sovrstnikov. Zato pa hoče imeti na sebi neko drugo »junaško« potezo, mora se obnesti na kakem drugem področju, bodisi v družabnih igrah, bodisi z redkimi kolekcijami znamk, hroščev, metuljev etc., samo da se povzdigne njegova oseba v neko romantično luč. Potrebno mu je, da se obdrži na višini, če ne z drugim, pa vsaj s svojim znanjem v šoli ter ž njim koristi celokupnosti razreda, da »odreši« vsaj tiste pri eventualnih nepravilnostih šolske naloge, ki se zanjo niso dovolj pripravili. Življenje teh predpubertetnikov, ki so duševno prezreli in telesno prešibki, je neprestan napon duševnih in telesnih sil, obdržati se na višini in si pridobiti nadvlado. V biljard, šah in druge priljubljene družabne igre mora položiti tak predpubertetnik težišče svojega posebnega zanimanja, čeprav so mu vendarle vzori borilne in romantične igre, katere edine so pravi izraz deškosti. Njegova šolska modrost, njegovo znanje v šoli sta pri sovrstnikih v šoli le indirektnega pomena, v kolikor namreč ž njim pomaga pri šolskih nalogah tovarišem. Zato je življenje teh »starcev«, kakor jih je pravilno nazval Ivan Cankar, katere je obsedel gon gospodovalnosti in osvajaštva, pa se ta gon vsled nedostatka fizičnih sil ne more uveljaviti prirodno v borilnih in romantičnih igrah, večer boj in strah, da jim kdo drugi ne odvzame prvenstva v njihovi mojstrovini v družabnih igrah ali pa v šoli. Rajši stopi tak predpubertetnik v stran in se ne udeležuje niti gimnastičnih vaj v šoli, kakor pa da bi zbog svoje šibkosti odpovedal pri kaki gimnastični spretnosti in žel vsled tega gromki porog in posmeh sovrstnikov.

Družabne igre so zatorej takemu duševno prezrelemu in telesno prešibkemu predpubertetniku zelo prikupne in prikladne, da vsaj iz teh družabnih iger pokuka njegova romantična vrlina. Neizogibna zahteva te dobe je nagnjenost k romantiki, vsled česar mora vsak sovrstnik, ki hoče v kaki gručici razreda kaj veljati, imeti na sebi neko brezobrisno nebulozo (meglino) veličine.

(Dalje.)

Poslanstvo mladinskih pevskih zborov.

Jože Tavželj.

(Konec.)

Omenil sem že, da je petje najboljša vaja za urjenje sluha. Kakor je osnova risanja presojanje in ocenjevanje dolžin, velikosti, barv... s pomočjo vida, tako opravlja tudi uho pri petju enako funkcijo s presojanjem in ocenjevanjem intervalov, moči tona, ritmike... Vendar je pouk petja, če se omejuje izključno na pridobivanje slušnih predstav, pomanjkljiv. Izpopolnimo ga z vidnimi predstavami s pomočjo pevske teorije z notami. Učenec naj se priuči poslušanju in slišano, seveda v primitivnih oblikah, napisati in ponovno reproducirati. Notni sistem je abeceda, s katero opisujemo slične predstave, da jih lahko pozneje ponovno reproduciramo. Poučevanje not spada zategadelj že v prvi razred. Obravnavamo jih na isti način, kakor jezikovno abecedo. Jezikovni pouk in petje sta si zelo sorodna. Govor in pesem oba operirata z istimi elementi: intervali, ritmiko in tempom. Popevanje se razlikuje od govorice samo s popolnejšo tvorbo tonov in lepšo deklamacijo. Tudi otrok kmalu spozna, da govorica ni monotono opravilo, ampak niz melodičnih motivov in stavkov. Kakor ni pridobivanje jezikovne abecede pretežko za otroka v elementarnem razredu, pravitako je otrok duševno že dovolj razvit za spoznavanje notnega sistema. Seveda se je metoda v čitanju do danes že neštetokrat spremenila in je že v toliko izpopolnjena, da se otrok čitanja igraje priuči, dočim pevska metodika počasneje napreduje. Najnovejša metoda se naslanja na govorno melodijo. Vsak nov ton pridobimo iz govorice, enako pridobivamo sproti tudi znamenja zanj v obliki note. Slično kakor se to vrši pri jezikovnem pouku. Po tej najnovejši metodi bo sestavljena tudi že prej omenjena »Pevska vadnica«.

Uvajanje notnega sistema v nižjo narodno šolo ima še mnogo protivnikov; morda so celo v večini. Ne bilo bi prav, ako bi to zamolčal. V vrsti protivnikov je tudi mnogo pevovodij mladinskih pevskih zborov. Večina izmed njih trdi, da je škoda za čas, ki ga zabijemo z notami, češ saj otroci tako ali tako nič ne kapirajo. Rad priznam, da imajo v nekem oziru prav; namreč podajanje notnega sistema po oni metodi, po kateri so nekoč učili tudi nas, je čisto gotovo zgrešena stvar. Tako se še prav dobro spominjam prve pevske ure na neki srednji šoli. Profesor petja nam je napisal c dur skalo na notno črtovje in rekel: »To je c dur skala. Pišemo jo z notami, ki so znaki za posamezne tone.« Potem smo jo peli. Ako pa bi me potem kdo vprašal, kaj vem o c dur lestvici, bi lahko odgovoril samo besedico »nič«. Mislim, da je ta profesor opravil isto delo, kakor bi ga jaz, ako bi šel prvi dan v elementarni razred in napisal na tablo stavek »Danes je prvi šolski dan,« nato pa bi začel razlagati: To je črka veliki D, to mali a, a to mali n itd.

Lahko si mislite, kolik bi bil efekt takega pouka. In vendar se poučuje pevska teorija po večini šol še dandanes po tem načinu. Potem ni čudno,

če je škoda za čas, ki ga zabijemo z notami. Ravno obraten učinek bomo dosegli z novo metodo. Obenem vaje v petju po notah mnogo manj utrujajo glasilo, katero se po starem načinu prekomerno napreza in uničuje. Nihče mi pa ne more oporekati, da je katerakoli snov priučena in dojeta s pomočjo dveh čutov mnogo stabilneje usidrana v možganih, kakor pa če jo dojamemo samo z enim čutom. Nova metoda neguje sluh, glasilo in vid hkratu, česar pri stari ni.

Navedel bi lahko še mnogo okoliščin, ki govore za novo a proti stari učni metodi, toda to je zadeva poučevanja petja, ki se tiče zgolj šole same. Mladinski pevski zbor pa je povečini izven bistveno šolskega okvira. Nedvomno pa bo tudi v tej smeri potrebna sprememba. Dosedanje delo v mladinskih zborih, kolikor je meni poznano sloni predvsem na utrjenju mehanskega spomina. Vsako pesem se uče toliko časa, da jo znajo na pamet. Poleg tega, da tako ravnanje kvari glasilni organ, je otrokova duševnost ob njem docela pasivna, to delo vse bolj nalikuje priprosti dresuri. Zato so tudi uspehi temu primerni. Dokler je otrok pri mladinskem zboru, izvaja v tem pevskem kolektivu težke skladbe brezhibno in zavidljivo. Ko pa izstopi iz šole, pa ga pozneje kot dvajsetletnega povabi k mešanemu odnosno moškemu zboru, daj mu v roke note, in čudil se boš, kaj je postalo iz onega slovečega pevca v svetovnoznanem mladinskem pevskem zboru. Imel boš morda za spoznanje manj truda, kakor s preprostim fantom, ki v mladosti nikoli ni bil pri zboru. Melodijo se bo morda malo hitreje zapomnil, ker mu je bolj izurjen spomin. V glasovnem oziru bo pa morda še slabši od preprostega fanta, ker mu je glasilo od prevelikega napora v mladosti izmaličeno. Temu podobni bodo rezultati toliko slavljenegega dela, ako bomo še zanaprej utirali stara pota. Lahko bi se namreč pripetilo, da ne bomo ustanavljali mladinskih pevskih zborov iz stvarne potrebe, temveč iz momentane mode. To pa bi bilo usodno za pevski pokret in neprecenljiva škoda za narod.

Resume:

1. Vpliv petja je vzgojni in estetični.
2. Petje je odlična in nenadomestljiva vaja za uho.
3. Petje in govor sta v tesni medsebojni zvezi; podlaga obema je negovanje glasila.
4. Pouk petja, ki ne upošteva fiziološke plati, več škoduje, kot pa koristi.
5. Petje je hkratu izvrstna zdravstvena vaja za pljuča.
6. Slušne predstave, katere pridobivamo ob petju, ostanejo osamljene in nepopolne, ako jih ne zvežemo z vidnimi. To vrzel izpopolnjuje pevška teorija z notnim sistemom.

Samovlada v vzgoji.

Krista Hafner.

Dva temelja, na katerih sloni vsa stavba nove delovne šole, sta zlasti samodelavnost in samovzgoja. Lani sem v tem listu v članku pod naslovom »Samodelavnost ali samovzgoja« skušala dokazati, da je pri pouku samodelavnost skoraj nemogoča in da so jo zato vsi uvidevnejši pedagogi že nadomestili s sodelovanjem.

Danes pa si oglejmo, kako stoji stvar z drugo zahtevo moderne šole, s samovzgojo ali avtonomijo učenca.

Menda ni v zadnjih letih nobena beseda tolikrat menjala svoje veljave kot beseda *avtoriteta*. V letih pred vojno je imela nekak svet pomen. Pruski militarizem ji je po vsem svetu pridobil spoštovanje in jo obdal z nimbom nedotakljivosti. Potem so prišla leta vojne in ta beseda je praznovala divje orgije; tisoči in tisoči so v njenem imenu umirali in umrli. Toda ravno to je bila tudi njena smrt. Komaj je meč nehal govoriti svojo mrzlo govorico, so jo izpljunili iz sebe in jo izločili iz svojega besednjaka. V prvih povojnih letih je bilo skoraj greh izgovoriti to besedo, prokleta je bila. Zdaj je slavila demokracija svoje orgije. Svoboda je stopila na oltar in je postala malik tedanje človeške družbe. Ljudje so govorili o samovladi, o samoodločitvi, o svetih pravicah posameznika in družbe. Toda le za kratek čas. Svet je kaj hitro padel iz ekstrema v drug ekstrem. Svoboda je zopet izginila iz sveta. Demokracija je legla v grob. Vstali so diktatorji in so z železno roko iznova zapisali besedo *avtoriteta* v knjigo človeške družbe. Aretacije, cenzura, konfinacije, koncentracijska taborišča n. pr. v Nemčiji so pohujšljivi grobarji demokracije, toda sigurna sredstva, ki naj zopet pomorejo avtoriteti do njene veljave in do nimba, s kakršnim morda še nikdar prej ni bila obdana.

Šola je odsev življenja. Vsi utripi vnanejšega življenja se morajo odražati in se tudi odražajo v šoli. Ideje in stremljenja odraslih prenaša rod, ki živi in ki daje glavni impuls življenju družbe, tudi na mladino, ker hoče, da bodo njegove ideje in misli živele tudi še po njegovi smrti. Odtod oni silni napor vseh oblastnikov, da se tudi idejno polaste šole. In tako vidimo, da je pojem avtoritete, kakor ga je vsak čas pojmovala družba odraslih, metal svojo senco tudi na šolo in na vzgojo rodu, ki odraščá. Če je bila pred vojno avtoriteta prva zahteva vsake vzgoje in so učitelja presojali le po disciplini, ki jo je znal vzdržati v svojem razredu, pa je povojna revolucija, ki je užgala svet odraslih, vrgla svojo baklo tudi na šolo in prinesla v svet malih novo pojmovanje avtoritete in svobode. *Samovlada* učencev je postala geslo nove šole in beseda disciplina je postala v posmeh in zaničevanje vsakomur, kdor se je štel za sodobnega vzgojitelja; in kdorkoli si jo je še upal vzeti na skrivaj v misel, so pljuvali nanj in ga zmerjali s starokopitnežem in mučiteljem mladine.

Toda zgodaj že je svet spoznal, da je bila ta beseda o avtonomiji otrok rojena le v prvem pijanem navdušenju po groznem dušečem vzduhu prejšnje zdisciplinirane dobe. Pedagozi so pričeli o tem resno razmišljati. In dohnali so, da mladina vzgojena brez avtoritete in discipline, vendarle ni taka, o kakršni so oni sanjali; da si v svobodi in samovladi ni pridobila idealov, po katerih so jo želeli oni vzgajati. Dvignili so se možje zdaj tu, zdaj tam in so govorili resno besedo; oblastniki so natihem nategnili vajeti. Rusi, oni, ki so avtonomijo učencev postavili za dogmo in temelj vse vzgoje, so sami morali priznati, da je bila njih ideja zgrešena in glavni prosvetni odbor je zahteval reformo vsega šolstva v Rusiji, reformo vse vzgoje in jo tudi že izpeljal. Samovlada je odpravljena, avtoriteta stopa tudi v tej deželi zopet na prestol. In kakor radi padamo iz ekstrema v ekstrem, tudi v vzgoji z njimi ni prizaneseno. V Nemčiji je Hitlerjeva knuta že segla tudi v šolo. Novi saški prosvetni minister je že zopet uvedel šibo kot najučinkovitejše vzgojno sredstvo v šolo.

Tudi pri nas smo zadnja leta sledili svetovnemu toku na vzgojnem polju in smo se prepajali z novimi idejami in smernicami. Seveda ne samostojno. Ne iz našega lastnega življenja, ne iz življenja naroda. Pri nas je žalibog šola še premalo del narodovega življenja. Tvorba sama zase je, ustanova, ki je sama sebi namen. Naša šola je komaj nekoliko odsev življenja, ki polje okoli nje — birokratska stvaritev je, le preveč kopija tujih, zlasti nemških šol. Revolucija, ki je po vojni zajela šolsko življenje v tujini, se je s svojimi krili dotaknila tudi nas. Preko Rusije, Nemčije in Avstrije si je nova delovna šola utrla svojo pot tudi v nas in nas zajela v svoj zmagoviti val. Seveda smo ostali le na površju. Govorimo in pišemo članke o novem gibanju, na vzornih nastopih nam kažejo način novega pouka in nove vzgoje, kopiramo radi tuje vzorce, sestavljamo učne enote po nemških vzorcih, preplankujemo tuje knjige — v jedro prave vzgoje pa ne sežemo. In ker je naša vzgoja sledila posebno nemški na potu njene dosežanega razvoja, obstoja kajpada upravičena bojazen, da ji bomo na potu njene evolucije sledili brezmiselno tudi zdaj in se bo morda kmalu zablestela za našimi katedri šiba, kot simbol avtoritete, katera je zdaj zopet zmagoslavno na pohodu. In kakor je bila prejšnja pot zmotna, tako in še bolj zmotna bi bila ta nova pot.

Nova vzgoja, vzgoja delovne šole proglašča nekakšno otrokovo posebno pravico, to kar reformatorji in propagatorji te šole imenujejo otrokovo avtonomijo. Pri nas se res da večina pedagogov ne navdušuje zanjo; bega pa vendarle tudi nas, da ne vemo prav, kako in kaj. Ti ljudje trdijo, da ima otrok prav take pravice ko odrasli. Vsled tega — logično izvajamo — ne sme nihče, niti lastni starši ne, kakorkoli vplivati na njegovo voljo in izvajati nanj kakršenkoli pritisk. Ves ta novodobni pedagoški svet ugovarja resnici, da je človek po svoji naturi slab in nagnjen v zlo in da je naloga vzgoje, da ga napravi dobrega. Ti novi profeti nas zdaj uče, da je človek po svoji naturi dober. Ta nauk je že pred stoletjem učil Rousseau, toda kljub temu moramo reči, da je zmoten, zakaj vsakdanja praksa nam to

dokazuje. Zares, če bi bil človek po svoji naturi dober, potem bi se moral premagovati, če bi hotel storiti zlo, potem bi zlo zahtevalo od njega žrtve. Pa si vendar kaj takega nihče ne bo upal trditi. Koliko truda bi bilo prihranjenega staršem in vzgojiteljem, ako bi bil ta nauk resničen! Tako pa že pri malem otroku vidimo, kako lahko mu je delati zlo, slediti svoji sebičnosti in svojemu gonu in koliko napora je treba, da ga privedemo na pot dobrega. Le enkrat mu reci, naj stori kaj slabega, pa te bo takoj ubogal za vedno; toda reci mu desetkrat, dvajsetkrat naj stori kaj dobrega, pa se bo še komaj vdal — ali kakor pravimo, komaj se bo premagal. Poznala sem petletnega dečka, ki je bil samemu sebi prepuščen in se nihče ni brigal za njegovo vzgojo. Nekega dne se je spravil nad mlade piščančke in jih je začel brutalno trgati na dvoje ter je pri tem nebeško užival. In vendar bi ta deček kaj takega ne mogel storiti, ako bi bil človek po svoji naturi samo dober. Če bi bil torej ta nauk resničen, bi bila vsaka vzgoja nepotrebna in nezmisljena. Ljudje bi imeli raj na zemlji, ker bi bili sami po sebi dobri. Žal pa temu ni tako, zato sledi logično iz tega, da človeška natura ni nagnjena v dobro, ampak teži k zlu. To je svetopisemska resnica, ki nas uči, da je človeška narava po izvirnem grehu nagnjena k slabemu. In nauki sv. pisma drže za večno; kadarkoli se je človeštvo oddaljilo od resnice sv. pisma, je zašlo v temo. In da tako zlo nagnjenje v otroku zatre, in ga usmeri na pot dobrega, mora biti namen vsaki vzgoji, če naj kdaj iz malega, nebojjenega bitja napravi dobrega, koristnega člana družbe. V to pa je nujno treba vplivati na otroka od zunaj, treba je pritiska na njegovo voljo — treba je avtoritete. Samovlada otrok je zmotna.

Pravijo, da je otrokova volja ustvarjena, da odloča le sama zase. Pravijo, da je treba spoštovati spontane domisleke otrokove in ga pustiti, da svobodno razvija svojo osebnost. Pravijo, da je človek že kot otrok gospodar samega sebe. Pravijo, da je z otrokom treba ravnati ko z odraslim.

Da, tako pravijo. In ta evangelijski se kaj lepo sliši. Če bi le v praksi, v resničnem življenju ne bil tako neizvedljiv.

Zares nikakor ne moremo ravnati z otrokom kakor z odraslim bitjem. Zakaj — to je tisto — otrok še ni samostojno bitje. On je silno odvisen, v vseh ozirih in za dolgo dobo svojega življenja, od svoje okolice, od staršev, učiteljev, tovarišev, služabnikov. In bilo bi naravnost zločinsko, če bi ga prepustili golemu slučaju njegove dozdevne svobode, ki je v teh letih zanj še ni.

Zares se otrok že zgodaj zave samega sebe. Toda radi tega še ne moremo reči, da otrok že samega sebe p o z n a. V njem deluje gon, ki ga brezzavestno navaja v to delo in odvrča od onega. Toda ta gon še ne zadostuje, da bi postal otroku vodnik v življenju. Jasnega spoznavanja pa otrok še nima. Res bo prišla doba, ko bo avtoriteta trkala na razum in na vest otrokovo. Toda to bo že v dobi, ko se avtoriteti več ne bo treba vmešavati v otrokovo vzgojo, ker bosta takrat njegova vest in njegova razsodnost že izoblikovana in vzgoja skoraj že dovršena. Kako pa naj se

že v nežni mladosti oziramo na njegovo pamet in njegovo vest, če pa ta še ni vzbujena in oblikovana?

Če prepustiš otroka samemu sebi, da se sam vlada in sam odloča o svojem delu in nedelu, bo premostrval vse stvari, vse dogodke le s stališča svojega veselja, svoje zabave. Vedno ravna le pod dojmom trenutka, ki mu je dan, pod vplivom svojih sebičnih, ozkosrčnih nagnenj. Otrok sam ne zna gledati v bodočnost, otrok sam vidi le samega sebe, ljudi okoli sebe pa ne vidi, oziroma vidi jih, toda le v toliko, kolikor morejo služiti njegovemu trenutnemu veselju, kolikor mu morejo izpolniti njegove trenutne želje. Kdo naj torej zahteva ali pričakuje od njega, da bo sam znal presoditi vzrok ali moč in silo žrtve, odpovedi, ki pa jo vendar mora vzeti nase?

Neizmerna je torej škoda, ki jo takale samovlada otrokova lahko prizadene njemu samemu pa tudi njegovi okolici. Zakaj življenje, ki otroka čaka, in za katero ga mora vzgoja pripraviti, najbrž ne bo ena sama zabavna veselica. Če bo hotel živeti, kakor je človeku živeti dolžnost, in naj mu bodo življenjske okoliščine še tako ugodne, vedno bo pošteno življenje zahtevalo od njega moči, odločnosti, volje, značajnosti, poguma, potrpežljivosti, podjetnosti in dela: lepih lastnosti brez števila. Ukloniti se bo moral tuji, vnANJI sili — o kolikokrat se ji je vprav v naši dobi treba — in kako bo to storil, če se ni že mlad navadil kloniti pod tujo voljo? Ali pa bo moral sam voditi druge; in kako jih bo vodil prav, kako bo od njih zahteval pravičnih žrtev, če sam ni nikoli skusil, kaj je odpoved, kaj žrtev, kaj premagovanje? Stara modrost uči: Kdor hoče poveljevati, mora prej znati ubogati, in ta nauk ni prazen.

(Dalje.)

Irsko šolstvo.

Dr. L. Sušnik.

Uvod.

V zgodnjem srednjem veku je bila Irska tako rekoč vzgojevalnica Evrope, sedež znanosti in svetosti. Njena omika je zmagovala dolgo celo nad priseljenimi Normani in Angleži (l. 1171 se je dal Henrik II. oklicati za kralja na Irskem). V novem veku je postala iz stare kulturne in misijske dežele dežela mučenikov. Reformacija pod Henrikom VIII., Elizabeto in njenimi nasledniki je skušala uničiti Irce politično, gospodarsko, versko in narodno. Tedaj je bilo nekdanj cvetoče irsko šolstvo čisto zatrto. Katoliškim Ircem je bil prepovedan vsak uk in pouk, celo še dostop na univerzo. Irski učitelji so mogli poučevati le na skrivaj v tajnih šolah ter gojiti katoliško in irsko misel med narodom. Kljub vsem preizkušnjam irska vera, irska miselnost in narodnost ni zamrla, temveč se je čudežno obnavljala, dokler ni proti koncu 18. stoletja zatirano in brezpravno irsko ljudstvo vendar pod vplivom revolucionarnih tokov v

Ameriki in Franciji dobilo zopet nekaj več svoboščin. L. 1778 je bilo katoliškim Ircem med drugim zopet dovoljeno ustanavljati z dovoljenjem protestantskih škofov šole, l. 1792 otvarjati tudi lastne šole in vstopati v javne službe i. dr. L. 1829 jim je dal zakon o katoliški emancipaciji enakopravnost z drugimi verstvi.

Dasi je bilo irsko ljudstvo več stoletij tako strašno teptano in iztrebljano, je vendar v začetku 19. stoletja govorilo še $\frac{4}{5}$ naroda po irsko. Ko se je potem šolstvo začelo močnejše razvijati — tako zvane verske župnijske šole so uživale celo izdatno podporo vlade —, je pa raznarodovanje hitreje napredovalo, saj se niti versko in cerkveno življenje ni moglo odtegniti vplivu angleščine. Le v osrednjem katoliškem semenišču v Maynoothu je bila irščina obvezna, kot je bilo tudi za sprejem na narodno irsko univerzo znanje irščine pogoj. Osnovno šolstvo ni bilo zgrajeno na narodnem irskem duhu, temveč je vzgajalo izključno v angleški smeri (prim. Koroška!) in irski jezik je bil iz njega kot inferioren izključen. In l. 1901 je govorilo le še pol milijona poleg angleščine tudi irski, samo irski pa le še 21.000 prebivalcev.

Vendar so se Irci v 19. in še bolj v 20. stoletju kljub odpravi irskega parlamenta l. 1800 (Act of Union) jeli s smotreno organizacijo (pod Danijelom O'Connellom i. dr.) politično in gospodarsko osamosvojevati. Čeprav je bilo še med l. 1838 in 1888 pregnanih z grude $3\frac{1}{2}$ milijona ljudi, so se Irci z gibanjem za samovlado (homerule) l. 1873 in z zavze-manjem za keltski jezik v šoli in drugod (ust. gaelske lige l. 1893) in z osnovanjem politične stranke Sinn Fein (= šinj fenj) po l. 1905 bližali svoji osamosvojitvi, ki so jo po svetovni vojni, katere se niso marali udeleževati, po dveletnih osvobodilnih bojih l. 1921/22 tudi dosegli. Tako je s pogodbo 6. dec. 1921 nastala Irska svobodna država, ki je enako-pravna članica (dominion) britskega državnega občestva (British Commonwealth of Nations) z lastno vojsko, z neodvisno zakonodajo in z lastnimi diplomatskimi zastopstvi v 4 državah.¹

Politično in upravno se deli sedaj Irska v 32 grofij (pokrajin): 26 jih tvori Irsko svobodno državo (Saorstát Eireann) s prestolnico Dublinom, 6 na severovzhodu (nekdaj najbolj odločna irska dežela Ulster, ki so jo od početka 17. stol. naselili prot. Škoti odn. Angleži s svojo večino — edina trajna naselitev protestantov na Irskem) pa po l. 1920 tako zvano Severno Irsko (Northern Ireland) z glavnim mestom Belfastom, ki je pri-klopljena Veliki Britaniji, a ima svojo skupščino in svojo vlado in je zastopana tudi v londonskem parlamentu. Cerkveno je že od 12. stol. sem razdeljena v 4 katoliške cerkvene province s 27 škofijami in 1064 župnijami.

Površina Irske znaša 82.700 km².

¹ Prim. L. E. in J. P., Irska, Celje 1932 (Mohorjeva knjižnica 53), Dr. Josip Andrić, Na zelenom otoku in Hrvati u Irskoj, Zagreb 1932, L. Paul-Dubois, L'Irlande nouvelle v »Revue des Deux Mondes«, 1er nov. 1926, s. 96—125, Luise Pfister, Probleme um Irland v »Hochland«, jan. 1933/34, s. 295—312, i. dr.

Prebivalcev je imela l. 1929 4,192.000 (še l. 1845 jih je bilo 8,250.000, a je število vsled izseljevanja i. dr. stalno padalo, čeprav je rodovitnost sorazmerno večja kot drugod v Evropi). V svobodni državi jih je bilo 2,946.000 (93% = 2,752.000 katoličanov), v Severni Irski pa 1,246.000 (34% katolikov, 32% škotskih kalvinistov in 27% anglikanskih protestantov). Prot. vlada v Belfastu je dobila še pri volitvah l. 1933 zase 37 poslancev od 52, vendar se kat. irska manjšina ($\frac{1}{3}$) stalno krepi, saj je bil izvoljen semkaj celo de Valera, vodja vlade Svobodne države irske, — značilen, čeprav samo demonstrativen dokaz, da se Irci ne mislijo spoprijazniti s to delitvijo Irske na ljubo razmeroma majhni manjšini prot. prebivalstva vsega otoka.² Saj jim je ideal popolnoma samostojna republika, h kateri bi spadal tudi Ulster.

(Dalje.)

² Prim. »La Croix« 12. dec. 1933.

V spomin Jošku Novaku.

F. Lužar.

Na svojem ljubkem domu, ki si ga je združeno s pokojnim svakom, nadučiteljem Bajcem, uredil v Vižmarjih pri Št. Vidu nad Ljubljano v letih upokojitve, je dne 7. oktobra nepričakovano za vedno zatisnil oči višji šolski nadzornik Jožef Novak. Dokaj bi bilo treba prostora, ko bi hotel naštevati vse vrline, ki jih je rajnki pokazal pri vsakem delu in pri občevanju z ljudmi. Od prvega službovanja na Dobrovi pri Ljubljani do upokojitve, pa še preko te, se je odlično žrtvoval za šolstvo. Služboval je tudi na Brezovici (3 leta), v Idriji (15 let) in v Kočevju (15 let). Za

kočevski okraj je bil 13 let okrajni šolski nadzornik. Tu je veliko trpel med vojno in nadomestoval tudi nemškega nadzornika. Njegova blaga gospa soproga mi je pravila, da ni nikoli prejel kakega odlikovanja, le kako pohvalo je dobil, da je bil priden. Leta 1924 je bil nekaj mesecev višji šolski nadzornik v takratni ljubljanski oblasti.

Joško Novak je bil že v začetnih službenih letih zelo delaven izven šole, pa ne po predpisih kake oblasti ali kake organizacije; svoje zanimanje je osredotočil posebno na zgodovinske stvari. Tako je sestavil v »Zgodovinskem zborniku« zgodovino brezoviške župnije. Ta spis je izšel l. 1907 v ponatisu kot posebna knjiga. Nje ocena je v »Izvestju muzejskega društva« l. 1907, str. 165. V pokoju je zelo uporabil čas za sestavo zgodovine šolstva. Več let je skoraj vsak dan prišel v Ljubljano in napravljajl izpiske iz nekdanjih vladnih in cerkvenih arhivov. Dovršil je

zbrano delo »Biografijo učiteljstva na bivšem Kranjskem do l. 1869«. Knjiga je še v obsežnem rokopisu, zanjo ni dobil založnika. Pripravljal je tudi zgodovino župnije Vodice. V cerkvenem listu »Naš Zvon« za župnijo Št. Vid je od l. 1932 popisoval razne stare ugledne domače osebe pod poglavjem »Naši možje in žene«. Pri družinskem listu »Mladika« je vodil sestavo ugank. Ko je bil okrajni šolski nadzornik v Kočevju, je spisal več »Slovenskih vadnic« za nemške osnovne šole in izdal več tiskanih nadzorniških poročil. Več let, do l. 1912, je bil poleg gospoda A. Čadeža urednik »Slovenskega Učitelja«. Vestnost člankov se vidi iz poročila »Po prvem deceniju« v »Slov. Učitelju« 1910, št. 9.

Kot človeka najdemo Joška Novaka še pri drugem delu, njegova pota so bila dostikrat obrnjena na pomoč revežem. Zanje je nabiral darove, ko je bil pri »Vincencijevi konferenciji« v Idriji, enako je pridobival pozneje v Št. Vidu mnogotere dobrotnike za reveže. Na njegovo celotno delovanje gledamo z veliko hvaležnostjo. Bil je vzgleden pedagog, učiteljstvu pa tudi kot nadzornik priljubljen tovariš.

V zadnjih letih je bil zdrav in so domači mislili, kako bo vse preživel. Na večer pred smrtjo je bil še vesel v družbi, a ponoči mu je prišlo slabo, proti jutru je pa umrl — v starosti okrog 65 let.

Prekmalu so Novaku tužno zvonili zvonovi z bližnje Šmarne gore, katero je pred osmimi leti kar 70 krat obiskal in katero je (l. 1928) v priročni knjigi »Šmarna gora« tako lepo in točno opisal, kakor nihče poprej. Darovani venci so kazali na plemenito srce, iz njih je dihala globoka ljubezen na njegov spomin. Naj pričajo to tudi te spominske vrstice, ki izidejo prav za bližnji praznik Vseh svetnikov in na dan Vernih duš, torej v času, ko je malo prej prišel »na tisto tiho domovanje« ... kjer vlada samo še mir in spoštovanje.

Slava Novakovemu spominu!

Izobrazba naroda

Disciplinske zadeve in preiskave.

Ivan Hribski.

(Dalje.)

Povod disciplinskim preiskavam so v 99 % ovadbe. Ovajajo ustmeno in pismeno, anonimno in s podpisi. Ustmene ovadbe še niso tako nevarne. Po vsestranski presoji inkriminiranih zadev in po ugotovitvah položaja si navadno ovajalec premisli in opusti ovadbo. Posebno radi ovajalci umaknejo ovadbo, ako vidijo, da jih hoče vzeti nadzornik na zapisnik z vsemi potrebnimi podatki, nanašajočimi se na njih osebo, t. j. na njih ime, stan, rojstno leto, bivališče ter z ugotovitvijo, kolikrat so bili in pa zakaj — kaznovani. Ta način »jemanja« na zapisnik je prav učinkovit. Marsikateri si v hipu premisli in že najde izgovor, da ni tako hudo mislil in se izmuzne, češ: pa počakajmo malo, morda se zadeva obrne na boljše. In že ga ni več. Tudi anonimne ovadbe niso preveč nevarne. Uvidevni nadzorniki jih vržejo navadno v koš. Ako pa vsebujejo težje zadeve, jih pošljejo ovadenim na vpogled, kar vsekakor ni napačno. Ovadeni si po taki ovadbi izprašajo vest in spoznajo, v kakšnih okoliščinah živijo. Vselej pa tudi

anonimne ovadbe niso tako nedolžne, posebno one, ki so bile vložene na višjo instanco, odkoder nadzornik dobi nalog, da naj zadevo preišče in predloži poročilo nadrejeni mu šolski oblasti. Taki primeri niso ravno redki, ker nadrejene oblasti ne vržejo vsake anonimne ovadbe v koš, čeravno je to splošna želja vsega učiteljstva — izvzemši denuncijantov, ki se na žalost dobe celo v lastnih stanovskih vrstah. Najnevarnejše pa so ovadbe, ki imajo pod seboj lastnoročne podpise ovaditeljev. Teh se nadzorniki še najbolj bojijo, zlasti, če vsebujejo težje zadeve. Takim ovadbam sledijo disciplinske preiskave, ki so za nadzornike silno mučne, prvič zato, ker je težko ugotoviti popolno in objektivno resnico, drugič pa jim prizadenejo silno veliko pisarjenja in vrhu tega še fizične napore, ko morajo kajkrat preiskovati ovadene zadeve v službenih krajih ovadencev. Prav nič se ne čudim, ako marsikateri nadzornik vzdikne: Bog me reši ovadb in disciplinskih preiskav! Meni nekaj takih preiskav še vedno ni šlo iz spomina, dasi sem jih vodil že pred 20 leti. Predsednik krajnega šol. sveta, ugleden mož, mi je ustmenno tožil nadučitelja večrazredne šole, kako da zane-marja pouk. Ko sem zahteval, naj mi to napiše in konkretno utemelji, je to gladko odklonil. Še hujši pritisk name je v tem pogledu izvajal okrajni glavar, ki bi bil nadučitelja lahko sam osebno opozoril na kršitev službenih dolžnosti, ko sta bila skorajda vsak večer skupaj ob čaši rujnega vinca. Odklonil je tudi ta, ker bi bil sicer zgubil prijetnega družabnika. Nemara se ga je tudi bal. Nadučitelj ni bil namreč slep in je poznal glavarjeve slabosti. Poleg tega je imel »namazan« jezic in v potrebi »strupeno« pero. Poseči lastnoročno v žerjavico — si pa malokdo upa. Ljudje segajo rajši vanjo le s tujo roko. Končno mi ni kazalo drugega, lotiti se junaka, okrog katerega sta hodila glavar in predsednik — kot mačka okrog vroče kaše. Šel sem nadzorovat šolo. Res, da nisem našel vsega v najlepšem redu, kar se tiče administracije, kar pa ne smatram še za povod disciplinski preiskavi. To so malenkosti, ki se dajo spraviti v nekaj dneh v red. Bistvo učitelja naj se pokaže v razrednem delu. Šel sem ž njim v razred. Pa kaj, ko po prvem nadzorovanju tudi tu ne moreš izreči absolutno resnične sodbe; kajti v mnogih razredih se držijo razredničarji na uspehih razredničarjev iz prejšnjih let. Da pa je bil nadučitelj star praktik, sem hitro opazil. Kako mu tedaj priti do kože? Ali naj zaslišim učiteljstvo o zadevi nadučiteljevega zane-marjanja službe? Ne! S tem bi kršil njegovo avtoriteto. Ali naj zaslišim otroke, ko sem jim bral z obraza, da imajo radi nadučitelja? Tudi tega ne. Kaj tedaj, da bo volk sit in ovca cela? Poprosim ga, naj me pusti pol ure samega v raz-redu. Uboga me in odide. Otroci začudeno gledajo, kaj bo zdaj? Razdelim jim liste. Stopim k tabli in jim napišem nastopno temo: Kako je letos pri nas v razredu. Prosti spis. Kar razveselili so se dane jim teme. Zaškripala so peresa. Ko so končali, so se še podpisali pod svoje delo. Spisane liste poberem, spravim v aktovko, pokličem nadučitelja in se poslovim. V pisarni čitam, kaj je kateri napisal. Pa so bile take-le cvetke: Najbolj prijetno je tedaj, kadar nas nadučitelj pustijo same. Tedaj vpijemo, razgrajamo in večkrat se še celo stepemo. Ali: Letos je v našem razredu zato lušno, ker smo večkrat po cele ure sami. Ali: Tako prijetno ni bilo ne v I. in ne v II. r., kakor je v III., ker imamo nadučitelja, ki nas skoraj vsak dan za dlje časa pustijo same in nič ne rečejo, četudi kate-remu kri teče iz nosa. Eno in isto v različnih variacijah prav pri vseh učencih. Kakšna čuvstva so obhajala nadučitelja tedaj, ko je učence izpraševal, kaj so delali v njegovi odsotnosti pa v moji navzočnosti, ne vem. Pritožb nisem poslej dobival proti njemu več.

Pismena ovadba proti šol. upravitelju, službujočemu na kmetih. Čitam: je pijanec, zametuje božje dari, ob nedeljski maši stoji pod korom, med pridigo se odstrani in dela zunaj cerkve bogaboječnežem družbo, gostilničarko X. Y. je učil nemoralnih zadev itd. itd. Po glavarjevem nalogu sem moral zadevo

takoj preiskati. V debelem snegu sem moral preko Gorjancev, ker tedaj še ni bilo železnice v Beli Krajini. Izgovarjal se je: res, da nisem abstinent. Toda kar ga pijem, ga nesem in tudi pošteno plačam. Če bi bil abstinent, bi se zameril vsej Beli Krajini. Dobrih božjih dari ne zametujem. Vrgel pa sem pod mizo kos gnilega mesa. Za pošten denar hočem pošteno blago. Nedeljskih maš se udeležujem, pridig pa ne poslušam; so politične preveč. Gostilničarka ima že itak preveč otrok in še teh ne more in ne zna vzgajati, zato sem ji svetoval le previdnost itd. Priče so seveda govorile konkretnije — tako, da me je oblivala rdečica. Posledica — premestitev. Brezvestno babico bi bili nemara celo odstavili.

Tretja ovadba — podpisana po vseh članih kraj. šol. odbora. Obtožena učiteljica-voditeljica vaške enorazrednice. Spet je bilo treba na pot v 8 ur oddaljeni kraj. Ni kazalo drugega. Služba je služba. Ovadba jo je dolžila pijančevanja in vsega, kar izvira iz tega. Šola, da je postala — golobnjak. Brž na pot, da prepodim goloba. Našel pa nisem doma ne golobice ne goloba. Zletela sta bila v Ljubljano, kakor mi je povedala mama. Pa glej naključje! Drugi dan se oglasi pri meni v pisarni — sama golobičica. Prav prijetno me pozdravi in se mi nad vse pričakovanje vljudno predstavi, ker je osebno še nisem poznal. Tako-le nekako je čebljala: Gospod nadzornik, vsa srečna sem, da vas morem pozdraviti. O vas gre glas po deželi, da ste mož na mestu, da ste eden izmed tistih, ki pozna učiteljsko dušo, da smo dobili moža, ki se čuti med nami in ne nad nami. Dobrodošli v naši sredi. Moje ime je Terezinka z Brda. Pa je še nadaljevala: Bila sem pri zdravniku v Ljubljani. In glej smolo! Zdravniški pregled, zdravila, vožnja — ob ves denar sem. Ne morem naprej. Res, da imam v N. m. mnogo uglednih znancev, toda učiteljski ugled bi trpel, če bi jih pumpala, zato se obračam z zaupanjem do vas v prepričanju, da mi boste v stiski in zadregi priskočili na pomoč. Odgovorim: Prav rad bi to storil, gospodična, ako bi ne bilo nastopilo nekaj med naju. Sam Bog vas je prinesel sem in tako sem se rešil še ene težke poti v Brdo. Tu berite, da spoznate, v kakšnem položaju sva trenutno midva drug proti drugemu. Ko prebere, skoči pokonci, si poseže v lase, se zavrti kot v obupu parkrat po sobi, nato stopi. predme in me vpraša: In kaj nameravate vi s to pritožbo? To, kar moram, t. j. uvesti proti vam disciplinsko postopanje, ji odločno odgovorim. Nato ona: Gospod nadzornik, ako vi to naredite, tedaj bom jaz izdala prav uglednega klerikalca, ki je grešil z menoj. Kdor je z vami grešil, — naj pa še pokoro dela z vami, ji zabrusim odločno v obraz. Osupnila je in potrta odšla. Posledica — premestitev.

Da je bila učiteljica zabredla v tako življenje, ni bila povsem sama kriva. Nadarjena, pesniško ustrojena duša ne sodi v samotni kraj. Ljudje so jo radi imeli, nosili so ji pijače in jo tako kvarili dan za dnem — naposled jo pa tožili. Literarno nastrojene učiteljice sodijo v kraje, kjer lahko dobijo sebi primerno družbo in se jim nudi prilika kulturnega življenja in dela.

Čez nekaj let sem jo videl na nekem učiteljskem zborovanju. Skrivala se je na galeriji z že nekoliko odraslo deklico, ki očeta ni poznala. Nje in deklice ga je bilo sram, odšel je neznan — kam. Slabič! (Dalje.)

Da se resnica prav spozna, čuti treba oba zvona.

Prijeli smo nastopno pismo:

Gospoda Ivana Hribskega

članke v »Slov. učitelju« rad berem, so tako domači, iz življenja vzeti, dobrohotni.

Osupnile pa so me besede na strani 56 letos: »V šoli seveda bom pa hotel biti prvi gospod jaz. Župnik v cerkvi, učitelj v šoli, kmet na polju.«

Ta primera zelo šepa: kmet na polju je gospod; polje je njegovo, on ga obdela, kakor hoče, z žitom ali krompirjem ali deteljo, ali jo lahko tudi v puši pusti ali celo proda; pri učitelju je ravno nasprotno: šolsko poslopje ni njegovo, šolski otroci niso njegovi, plačilo ima od staršev otrok v obliki davkov.

Pravi gospod v šoli bi morali biti zastopniki staršev, ki dajo otroke v isto šolo, in zastopniki davkoplačevalcev, ki plačajo šolo in učitelja. Učitelj je le v službi staršev šolskih otrok.

To je krivično in narobe svet, če se s silo jemlje narodu vpliv na vodstvo šole. Državni šolski birokratizem je kriv, da je narod zgubil zanimanje za šolo in da je prepad med učiteljem in narodom vedno večji. Narod, ki učitelju zaupa otroke in plačuje šolo in učitelja (potom davka), bi moral po pravici soodločevati pri šoli.

Ivan Dolinski.

Izročili smo pismo na vpogled Hribskemu. Poslal nam je nastopno pojasnilo:

Gospod Dolinski ima prav. Tudi jaz sem za to, da naj narod povsod, kjerkoli in kakorkoli kaj plačuje, tudi soodločuje. Jezi pa me, da se to zahteva zgolj za osnovno šolo, manj pa za srednje in višje šole. Zakaj te šole nimajo krajevnih šol. svetov in odborov? Vzdržuje jih istotako narod. To zahtevo lahko in po vsej pravici razširimo tudi na druge ustanove in stanove — saj vse vzdržuje narod. Zahtevati, da narod soodločuje samo pri osnovni šoli in osnovnem šol. učiteljstvu, je vsekakor premalo, gospod Dolinski. Izjeme bolijo. To je eno. Drugo pa je to: Vtikanje lajikov v strokovno poslovanje učiteljstva. Kakor je naravno, da je v cerkvenih, verskih zadevah odločujoči činitelj duhovnik, tako bi moral biti v pedag. in didaktičnih zadevah — učitelj. Kakor nobenemu človeku ne pade v glavo, da bi imel glavno besedo v zdravstvu in sodstvu, če ni strokovnjak v teh vprašanjih, istotako s polno pravico odklanja tudi učiteljstvo nestrokovnjake od vodstva šolske uprave. Po vsej pravici in analogni logiki gre v tem pogledu — vodstvo učiteljstvu. Nedavno sem doživel tale dogodek: Ob pregledovanju obračuna kraj. šol. odbora me prime za odgovor zastopnik ljudstva, zakaj sem naročil za šol. knjižnico »Tabu«, v katerem je prav zanimivo in poučno čtivo za mladino. Po njegovem tega pač treba ni bilo. Ravnatelja meščanske šole je klical na odgovor, zakaj je naročil: »Die Quelle«, ko je vendar zelo dobra strokovna revija. V proračunski seji sem navajal posamezna učila, ki jih potrebujemo pri pouku — pa so jih ljudski zastopniki osporavali, ker kot nestrokovnjaki ne umevajo potreb šole. Ko bi imeli pri zdravstvu kaj govoriti, bi tudi rekli: teh in teh zdravil, nožev itd. ni treba. V teh in podobnih zadevah — menda le gre tudi učitelju — »gospod«.

Hribski.

Zakaj nismo uspeli pri reševanju Koroške?

Vojteh Čuš.

Nismo vredni, da se imenujemo narod, če bi se ne brigali za posamezne dele naroda. Kakor se v rodbini stalno in intenzivno brigajo za vse rodbinske člane, zlasti še, če je kak član odšel v tujino, tako se narod briga za vse svoje dele in ude. Ta skrb je nekaj, kar je prav in normalno. Zato so razmotrivanja, kakor je zgornje, vedno aktualna in umestna. — Jasno je nadalje, da bi se bila Koroška dala rešiti. Po razsulu stare monarhije bi to ne bilo nemogoče. Da se to vseeno ni zgodilo, oziroma, da pri reševanju Slovenske Koroške nismo uspeli, se je to zgodilo samo na ta način, da se je morala napraviti neke neka velika napaka. In naša dolžnost je, da to napako najdemo, da se nam prihodnjič

kdaj zopet ne pripeti. In zlasti šola — ta velika učiteljica in vzgojiteljica naroda — mora deco in s tem narod tako vzgajati, da se mu podobne napake v prihodnosti ne pripetijo več. Zato sodim, da taki članki prav bistveno spadajo v list, kakor je »Slovenski Učitelj«.

Torej kje je tista velika napaka, ki je vzrok, da pri reševanju Slovenske Koroške nismo uspeli? Ko smo vendar mi s polno pravico trdili, da imamo mi, da ima naš narod pravico do Slovenskega Korotana! Pa smo doživeli poraz in zmagali so oni, ki niso imeli pravice do te naše zemlje! Kako se je to moglo zgoditi?

Trdim brez pridržka, da je bil vzrok, da pri reševanju Koroške nismo uspeli, ta, ker je bilo naše ljudstvo pre malo narodno vzgojeno. Naši nasprotniki so nam bili v tem daleč spredaj. Oni so v svojih vrstah zelo gojili narodno vzgojo, mi pa smo jo zanemarjali. Ne mislim kakega narodnega fanatizma, ki je nekaj etično slabega, marveč zdravo narodno vzgojo, in trdim, da smo jo mi zanemarjali.

Kdor bi trdil, da je narodna vzgoja nekaj odvišegega ali recimo celo nekaj slabega, morda celo nekaj paganskega, ta bi s tem trdil, da je tudi narod nekaj slabega, paganskega. To pa ni res, in tudi krščanstvo priznava narode in priznava narodne pravice in štiti in brani življenjske pravice narodov. Narodne pravice spadajo med naravne pravice človekove, in te narodne pravice temelje v naravnem pravu, ki je od Boga samega.

Vsak narod ima pravico, da živi, da se razvija in nobena vlada, nobena oblast nima pravice, da bi »kak narod oropala njegovega jezika, njegove narodnosti,« pravi Hermann Hoffmann v svoji knjigi »Die Kirche und der Friede«. — Narodna vzgoja je torej upravičena.

Narodna vzgoja je del socialne vzgoje, kajti narod je velika socialna celica človeške družbe. Podobno kakor je družina mala celica človeške družbe. Če je prav in dobro, da obstoje razne narodnosti in razni narodi, potem je tudi prav in dobro, da se zavedam svoje narodnosti, potem je tudi prav in dobro, da me vzgajajo k tej zavednosti. In to je ravno: narodna vzgoja. Če razni stanovci smejo gojiti svojo stanovsko zavest, če se kmet sme zavedati svojega stanu in sme biti ponosen na svoj stan, in če delavec in kovač in čevljar itd. smejo gojiti svojo stanovsko zavest — potem tudi narod sme gojiti svojo narodno zavest. Toda iz nič ni nič in tudi stanovska in narodna zavest ne pride sama od sebe, marveč je treba človeka k temu vzgojiti. Tudi k narodni zavesti je treba človeka vzgojiti. Bog varuj, da bi mislil pri tem na kak naroden napuh, na narodno prenapetost, na kako sovražnost napram drugim narodom! Ne in stokrat ne! A našega človeka je treba vzgojiti k ljubezni do lastnega naroda, treba mu je dopovedati, da je dolžan svoj narod ljubiti, da je dolžan svojemu narodu pomagati, da je dolžan za svoj narod žrtvovati in tudi trpeti!

Če je narod nekaj od Boga hotenega, potem je božja volja tudi, da se narod zaveda svoje narodne skupnosti — Nемеc imenuje to: Volksgemeinschaft — potem je tudi božja volja, da si pripadniki naroda med seboj pomagajo.

Narod je velika rodbina. Če gre sin v tujino, potem ostali svojci mislijo nanj, se pogovarjajo o njem — daljava ne more raztrgati rodbinskih vezi. In četudi jih ločijo gore in vode, ljubezen jih veže, srca si ostanejo blizu. Isto je pri narodu. Četudi je narod ločen po gorah in vodah — skupna narodna zavest, zavest skupne narodne pripadnosti veže in družijo vse pripadnike naroda. Vsi se čutijo kot brate in sestre, kot eno družino. A to ne pride samo od sebe, ljudi je treba k temu vzgojiti. Kako drugi narodi vzgajajo svoje ljudi v narodni zavednosti! Poglejmo Nemce! Kako pridigujejo mladini: »Wir wollen sein ein einig Volk von Brüdern, in keiner Not uns trennen und Gefahr!« Kako nemška

šola uči mladino, naj se zaveda, da je nemška in naj ohrani zvestobo svoji nemški narodnosti. In naj se čuti eno z vsemi, ki pripadajo nemški narodnosti.

Če lopovi napadejo otroke, ali ne bo oče do skrajnosti branil svoje družine? Rodbinski čut, ki pravi očetu: »Svojih otrok ne pustim biti«, ta čut mora prevevati tudi narod. Če bijejo naš narod na severu, če ga bijejo na zapadu, potem mora sveta ogorčenost prevzeti ves narod in ta ogorčenost govori v sveti jezi: »Tega ne pustimo, ne pustimo, da bi bili naše brate in sestre! Udarec, ki zadene nje, zadene nas vse! Eden za vse, vsi za enega!« — Ta bratska vzajemnost, ta je duša in sad narodne zavednosti. Kar je govoril dr. Krek na II. katoliškem shodu o bratski vzajemnosti med delavci, to velja tudi za narod. Krek je rekel: »To me veseli, da se ti ubogi ljudje poznajo med seboj, da se imajo radi med seboj, da se čutijo kot brate in prijatelje!« — In v »Kat. Obzorniku« je pisal l. 1900 o katoliški vzajemnosti: »Vzajemnost! Kdo se je še do nedavna brigal za katoliške razmere po drugih krajih? In sedaj so nam katoličani v Indiji in v Egiptu in v Braziliji ne samo po imenu bratje, marveč zanimljemo se zanje, pomagamo si drug drugemu dejansko in z molitvijo.«

Vse to velja tudi o narodni vzajemnosti: Poznati se med seboj, ljubiti se med seboj, pomagati si med seboj dejansko in z molitvijo! To je duh rodbinske vzajemnosti, to je tudi duh narodne vzgojnosti. V tem duhu je treba vzgojiti mladino.

Kdo še dvomi, da če bi bil ob razsulu l. 1918 prešinjal naš narod ta duh, bi bil pohitel ves narod, da osvobodi brate severno od Karavank izpod tujskega jarma! Staro napako je treba popraviti, mladino je treba vzgojiti v duhu narodne vzajemnosti!

Dolžnost.

Dolžnost države in šole je, da utrdita razmerje med materjo in otrokom in da se ne postavljata vmes. (Luise Diel.)

Stokrat višje in plemenitejše nego duše, hrepeneče po slavi, so tiste, ki ne iščejo nobene nagrade in ki se čutijo dočista zadovoljne z vedrim veseljem storjene dolžnosti. (Raymond Poincaré.)

Književnost

Simon Gregorčič: **Izbrane pesmi.** Priredil dr. Ivan Pregelj. — Kot prvi zvezek Cvetja je izdala Družba sv. Mohorja izbor Gregorčičevih pesmi. Dr. Ivan Pregelj je izdajo pospremil z izčrpnim uvodom, ki nas v njem seznanja s pesnikovim življenjem in njegovim delom. Potem nam obširno razčlenjuje Gregorčičevo poezijo s snovno motivnega razgleda in razkazuje pesnikove duševne sestavine. Prav tako izčrpno je naslednje poglavje, posvečeno Gregorčičevemu slogu in pesniškemu izrazu. V njem nam Pregelj razklada oblikovno bogastvo »našega najbolj muzikaličnega in melodičnega pesnika«. To poglavje bo izvrsten pomoček učitelju pri razlagi poetike v IV. in V. razredu srednje šole. Konkretno ob pesniku obravnava različne pesniške mere, trope in figure ter pesniške oblike. Ravno Gregorčič je spričer lahko razumljive vsebine kaj primeren, da se dijak ob njem že zgodaj seznanja s pesniškimi izraznimi sredstvi.

V opombah k posameznim pesmim te opozarja na jezikovne in stvarne posebnosti, sorodna mesta pri drugih pesnikih. Novost v takih izdajah so vprašanja ob koncu opomb. Stavljena so očitno z dvojnimi nameni: da bi dijak ob njih ponovil, kar mu mora knjižica nuditi, in da mu pobudi veselje do nadaljnega iskanja. Soli bodo zelo dobrodošla pri predavanjih, nalogah in prostih sestavkih. Vsa izdaja diha veliko resnost in skrbnost v zamisli in pripravi. V taki izdaji in tem obsegu bo Gregorčiča užival tudi preprost bravec, da mu bo goriški slavček ob nedeljskih popoldnevih sladil počitek. Zato nič ne dvomimo v uspeh te knjižice. — Broširan izvod stane za ude 9 Din, za neude 12 Din, v platno vezan za ude 18 Din, za neude 24 Din.

Fran Levstik: **Martin Krpan.** Priredil dr. A. Slodnjak. — Cvetje hitro poganja. Komaj smo se nagledali Gregorčiča, je že prilomastil Martin Krpan. Drobna knjižica (48 str.), a naši javnosti kar potrebna.

Saj pa je bila ta velika umetnina našega slovstva le težko dostopna, čeprav je napisana tako, da bi jo **mogel in moral brati vsak Slovenec vsaj enkrat na leto**. Izdajo je priredil odlični poznavavec Levstikove osebnosti in njegovega dela, prof. dr. A. Slodnjak. V uvodu nas obširno seznanja s sorodnimi snovi v ruskem, srbskem in slovenskem narodnem izročilu (Stempihar, Pegam in Lambergar, Kljukec, Klepec); potem se obširno bavi z nastankom povesti, dokazujoč, da je Levstik po vsej verjetnosti spoznal snov v neki neohranjeni narodni pripovedki. Opozarja nas na prvotno obliko povesti v dveh delih; Levstik pa je zaradi razmer objavil le prvega izmed njiju v nekoliko opiljeni obliki. V zadnjih dveh poglavjih nas pouči o pomenu Krpana za naše slovstvo in o slogu, besednem zakladu ter zgradbi povesti. Vprašanja, ki jih ob koncu postavlja, bodo pač za nižješolca pretežka, a bi utegnila zanimati višješolca. V tej izdaji Krpan more in **mora v tisočih in tisočih med ljudi**. — Broširan izvod stane za ude 3 Din, za neude 4 Din, v platno vezan 9 Din, za neude 12 Din in se dobiva pri Založbi Družbe sv. Mohorja.

Ksaver Meško: **Henrik gobavi vitez**. Božičen misterij v štirih slikah. 82 strani. Mohorjeve knjižnice 68. zvezek. — Duhovna igra pri nas sicer ni neznana, vendar nismo imeli razen nekaj obnovljenih starejših del nič novih, sodobnih stvaritev. Meško nam je dal sedaj tako delo s svojim »Henrikom gobavim vitezom«. Dejanje se vrši za križarskih vojsk. Vitez Henrik je šel v Sveto deželo, da reši Gospodov grob iz rok nevernikov. Toda strašna bolezen se ga prime — gobavost. Čez dolga tri leta se vrne in z grozo spozna, da bi bilo bolje, ako bi za vedno ostal v tujini. Njegova nevesta se mu odpove, njegova sestra se s studom odvrne od njega in celo njegova mati bi ga rajši videla mrtvega. Le najdenka Blanka, ki jo je pred odhodom v Sveto deželo pobral na cesti in jo peljal na svoj grad, materi v varstvo, je vsa srečna, da vidi svojega dobrotnika še živega. Z neomahljivo vero v srcu gre slabotna deklica brez vsakega spremstva peš v Rim, da izprosi zdravje svojemu rešitelju. — Končni prizori bodo pretresli gledavce do solz, posebno tam, kjer imajo močne igravce. Priporočamo to delo tudi našim družinam, ki ga naj na sveti večer na glas berejo. Če jih je dovolj, naj si vloge razdele in uspeh bo vreden svetega večera: svet bo in osrečujoč. — Knjiga stane broširana za ude 15 Din, za neude 20 Din; vezana za ude 21 Din, za neude 28 Din.

Misijonski koledar 1935, Letnik XVI. Velika osmerka, 128 strani, Groblje-Domžale. Cena 10 Din. — Misijonski koledar ima prednosti vseh dosedanjih in jih celo prekaša. Naslovna slika je štiribarvna. Notranjost krasi 90 slik in vinjet. Tipi črk se pogostoma menjajo. Vsaka stran nudi očem novo lepoto in zanimivost. Vsebinska je po-

učna, a obenem mikavna in zabavna. Deloma je opremljena z zemljevidi. — Nekaj naslovov: Afrika, dežela skrivnosti. Knob-lehar in njegovi. Limpopo, skrivnostna reka. Slovenci v prefekturi Lydenburg. Zamorski Pavliha. Dajte nam misijonarjev. Cvet in ponos lastnega plemena. Japonska in njeni problemi. Misijonsko leto 1933/1934. Osveta (Povest). Molitev in žrtev... — Naroča se v Misijonski tiskarni, Domžale-Groblje.

Romano Guardini: **Vom Geist der Liturgie**. 13. in 14. izdaja (Ecclesia orans). XVI in 92 strani. Herder, Freiburg im Breisgau 1934. Vez. 2 M. — Pred 16 leti je izšel 1. zvezek zbirke »Ecclesia orans«. Od takrat niso te razprave (Liturgična molitev, občestvo, slog, liturgična simbolika, liturgija kot igra, resnost liturgije, primat logosa nad etosom) nič izgubile na svojem bistvenem pomenu. Knjiga je prevedena na francoščino, angleščino, italijanščino in je bila tam najbolje sprejeta. Knjiga ima važne določbe in tolmačenja o razmerju med vero in življenjem. Romeo Guardini kaže v knjigi pot spoznanja v času verskih razjasnjevanj in boja o občestvu in je duhovit vodnik katoliške mladine.

Katholische Leistung in der Weltliteratur der Gegenwart. Spisali pisatelji (19) iz raznih držav. Strani 388. Založnica Freiburg im Breisgau. Vezana knjiga stane 8.20 M. — V knjigi se obravnava pred vsem obseg literature v raznih panogah. Vendar pa velja ta zvezek za predhodnika še drugim, ki bodo dali pregled za bistveno slovstvo katoličanov. Pred desetletji bi taka knjiga ne bila tako popolna. Danes pa imamo toliko dejstev, ki izpričujejo o veliki tvornosti katoliške misli tudi na literarnem polju. V knjigi so poglavja o katoliški prozi v Nemčiji, v Svici, na Danskem, Angleškem, Francoskem, v Italiji, Iberiji, na Ogrskem, v Ameriki i. dr. Knjigi daje posebno veljavo, da je obdelano tudi slovansko slovstvo, namreč Poljakov, Čehov, Hrvatov. Slovensko slovstvo je obdelano v članku od prof. dr. Jožeta Pogačnika »Das katholische Schrifttum der Slavenen«; hrvatsko pa od dr. Ljubomira Marakovića v Zagrebu. Na strani 311 čitamo: »Tvorba nacionalne države l. 1918 je v marsičem spremenila duševno strukturo Slovencev, vpliv zahoda in juga je vedno večji. Svobodoljubni entuziazem je celo sanjal o jezikovnem stapljanju s Hrvati in Srbi; a kmalu je zopet zmagala zavest samobitne, historično utemeljene slovenske kulture, ki zahteva od vsakega duševnega delavca nadaljnjo gojitev in razvoj. Zatajitev te samobitnosti bi pomenila duševni samomor in bi enostavno odrezala spodnje ljudske plasti od vsake kulture.« Brez katolicizma si Slovenci ne moremo misliti sedanje slovenske kulture (str. 315). — Tem kritičnim sestavkom sledi abecedni imenik in bibliografski pregled ter tudi studijski pripomočki. Takega ročnega slovstvenega

pregleda, kakor je ta, nima doslej še noben seznam. P. Friderik Muckermann v Münstru (Westfalen) pravi o tem delu: »Danes kakor nekdanj je v svetovnem katolicizmu živahen klic na vse narode. Skupni cilj Kristusovega kraljestva sveti vsakemu delu, ki se tvori pri različnih narodih pod različnimi pogoji. Skupnemu cilju odgovarja skupna fronta in je potrebno, da so v zvezi posamezne vojne skupine. A na kulturnem

polju smo kljub vsem mogočim kongresom še preveč oddaljeni. Zato je jako pomembljiv Herderjev poskus, da se katoliška tvornost v sodobnem slovstvu stavi v pregled. Zahtevati smemo, da katoliki pri takem delu ne mislijo samo na sebe, temveč na usodo vsega človeštva.« Vsoto vsega katoliškega literarnega dela je bilo samo tako predstaviti, da so se v ta namen pritegnili za vsako državo zanesljivi strokovnjaki. F. L.

Zapiski

Stoletnica šole na Cetinju. Osnovna šola na Cetinju je praznovala v začetku septembra stoletnico obstoja. Ustanovil je je l. 1834. vladika Petrović Njegoš. To šolo so obiskovali kralj Aleksander, knez Danilo in kralj Nikola črnoгорski.

Iz zdravstvenih razmer na deželi. Na zadnjem zdravniškem kongresu, ki se je vršil začetkom septembra na Bledu, je predaval dr. Miloš Popović o higijeni na deželi. Povedal je, da popijemo v Jugoslaviji na leto za 6 milijard alkoholnih pijač. Ena krčma pride na 360 prebivalcev, ena šola pa na 2600 prebivalcev.

Iz statistike o stanju dijaštva na strokovnih srednjih šolah. Letos se je število dijaštva na strokovnih srednjih šolah zelo dvignilo. Naval na te šole nastopa, ker išče mladina praktično znanje za konkretno življenjsko borbo. V Ljubljani se je vpisalo na tehniško srednjo šolo 600 učencev, na trgovsko akademijo 194, na dvorazredno trgovsko šolo 157 učencev. Na tekstilno šolo v Kranju 56 učencev. Trgovska šola v Celju ima 91 učencev, šola za pletarstvo v Ptujju 30. Zavod za žensko domačo obrt ima 140 gojenk. Več stotin gojenk je na raznih čipkarskih šolah. Na vseh strokovnih šolah v dravski banovini je skupaj 1470 učencev in učenk.

»... če bo složen z brati.« Naj dodam še nekaj prič, ki govore o tem, da morajo bratje po krvi in jeziku imeti večjo ljubezen med seboj. — Avstrijski škofje so izdali lani pred Božičem (21. decembra 1933) pastirski list, v katerem so postavili proti nauku narodnega socializma štiri temeljne resnice, katerih druga se glasi: »Pravi krščanski na-

cionalizem je hoten od Boga (ist von Gott gewollt) in ga Cerkev odobrava; kajti ljubezen do lastnega naroda in navezanost na domovino sta utemeljena v naravi človekovi. Zato oznanujemo čednost krščanskega patriotizma, obsojamo izdajstvo na domovini in obsojamo radikalni rasni antisemitizem.«

Celovški škof Adam Heftler je izdal na Svečnico t. l. pastirski list, v katerem razlaža tri božje čednosti. Ko govori o ljubezni, pravi o ljubezni do bližnjega tole: »Naš bližnji je vsak človek, prijatelj ali sovražnik, iste vere ali druge, istega naroda ali drugega, beseda, ki jo pogosto, zlasti ob urah in dnevih strastnega razburjenja marsikdo težko razume. Toda, če naj smo kristjani, moramo tudi temu primerno ravnati. S tem ni rečeno, da morajo biti stopinje ljubezni za bližnjega povsod enake, samo po sebi umevno bo ljubezen — in sicer na dovoljen način — večja do onih, ki so z vezmi narave, krvi tesneje zvezani z nami, kakor oče, mati, bratje in sestre, sonarodnjaki.«

Tu bi bilo na mestu navesti še dr. Kreka, ki je zapisal v 11. vestfalskem pismu: »Bože mili! Za Afriko, pravijo, se jih pripravlja izmed nas več v misijone. Za naše lastne ljudi pa je treba, da tujec prosi.« — In v 16. pismu piše: »Bog daj vsem zamorcem milost spreobrnjenja, a prej nego zanje smo pa dolžni pomagati svojim rojakom. To zahteva red krščanske ljubezni.«

In končno naj navedem še besede, ki jih je zapisal jezuit p. Georg von

Sachsen v lanski »Schönere Zukunft« od 11. junija: »Svojim sonarodnjakom sem po božjem redu bližji, nego drugim bratom na svetu. Dolžan sem jim posebno ljubezen. V tem smislu velja beseda severonemškega nacionalističnega pesnika pl. Selchowa (pristo slovensko ime! op. priobč.) tudi za nas: »Rojen sem, da nemško čutim, sem popolnoma vpostavljen na nemško mišljenje. Najprej pride moj narod in potem mnogi drugi, najprej moja domovina, potem svet.«

Naša ljubezen do lastnega naroda in do ostalih slovanskih bratov je torej dobro utemeljena.

Pripomba: V članku Slovanska vzajemnost, 3.—4. št., stran 42, zadnji odstavek spodaj, se ima glasiti: ...v njegov prospah in obrambo. Četudi človek ve... — Na strani 43, zadnji odstavek spodaj, se ima glasiti: kajti sama (latinsko: ipsa) razumna narava nas sili... H. Noldin piše v isti knjigi: Z besedami »ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« se ne označuje enakost ljubezni z ozirom na jakost (intenziteto), ker moramo sebe bolj ljubiti kakor bližnjega in bližnje ne vse z eno in isto stopnjo ljubezni, marveč z ozirom na nagib (motiv) in predmet (objekt), v kolikor zaradi Boga svojemu bližnjemu v obče hočemo in preskrbimo iste dobrine kakor sebi. V. Č.

Obzornik

Razvito in urejeno šolstvo v Češko-slovaški. Po statistiki iz 31. okt. 1933 imajo Čehi in Slovaki 1911 meščanskih in 15.236 osnovnih šol; med temi jih je 447 odnosno 3313 z nemškim učnim jezikom. Na meščanskih šolah poučuje 12.210 učnih moči 417.815 učencev (učenk), na osnovnih šolah, ki jih obiskuje 1.835.076 šolskih otrok, je pa nastavljenih 44.324 učnih moči.

Počitniški tečaj češkega katoliškega učiteljstva v mestu Nahodu početkom avgusta je obiskalo 250 udeležencev. Zborovanje se je vršilo v mestnem gledišču. To je že peti tečaj te vrste, ki je zbudil tem večjo privlačnost, ker je bil prevzel pokroviteljstvo sam češko-slovaški prezident T. G. Masařyk. Na otvoritveni seji so govorili zastopniki mesta in oblasti. Pozdravna pisma so poslali: apostolski nuncij v Praži, ministri dr. Beneš, dr. Šramek, Dostalek, dr. Kreinar, dr. Derer, češki episkopat, rektorji vseh češkoslovaških univerz, predsednik akademije umetnosti in znanosti dr. Foerster i. dr. To splošno zanimanje vseh vodilnih glav znači, da češka javnost nikakor ne podcenjuje pomena katoliškega šolstva. A. Č.

Napredek katoliškega šolstva na Gradiščanskem (Burgenland). V mestu Eisenstadt so imeli lepo zaključno slo-

vesnost na ondotnem katoliškem učiteljsku, ki se je zadnji dve leti pod vodstvom Maristov tako uspešno razvijalo, da so postali prostori premajhni. S pomočjo gradiščanskega prebivalstva je bila sezidana krasna stavba v mestu Mattersburg-u. V jeseni se bo naselil zavod v novem poslopiju. S tem je zagotovljeno zadosti katoliškega učiteljskega naraščaja za gradiščansko deželico.

New York in šolstvo. Najvišja šolska uprava v New Yorku je sklenila, da se morajo vse učiteljske moči, ki se branijo, da bi ščitile ustavo Združenih držav in ki simpatizirajo s komunističnimi nauki, iz šol odstraniti.

Šolstvo v Mandžuriji. Nova vlada hoče dvigniti izobrazbo v državi. Sklep, da je treba na vsakih 150 družin ustanoviti lastno šolo, je sicer velikodušen, dasi ga ne bo tako lahko izvršiti, saj ima Mandžukuo (prejšnja Mandžurija s pokrajino Jehol) do 30 milijonov prebivalcev. Pri izpeljavi tega načrta bo uvaževala brez dvoma vse misijonske šole. Katoliški misijonarji so že doslej vodili in oskrbovali 293 šol z 10.342 učenci (6348 dečkov in 3994 deklic).

»Bratje krščanskih šol« (Bratje »de la Salle«) so imeli glavno skupščino (generalni kapitelj) 13. julija v Lambecq-u

pri Bruslju v Belgiji. Prišlo je 108 odposlancev kot zastopnikov 60 provinc, in sicer 36 evropskih, 4 azijskih, 8 južnoameriških, 3 afriških, 3 kanadskih in ene avstralske. Kongregacija šolskih bratov de la Salle ima danes ok. 20.000 članov in 300.000 učencev v 1300 šolah.

Svobodne šole — *Ecoles libres* nazivajo katoličani na Francoskem svoje konfesionalne šolske zavode. List »La Croix« je priobčil izjavo kardinala Luçon-a, zakaj so se katoličani odločili, da ustanavljajo verske šole:

»Zakaj označujejo katoličani svoje verske šole ‚svobodne šole‘? Zato, ker jim zakon dovoljuje, da jih svobodno ustanavljajo; prav posebno pa zato, ker morejo v njih svobodno poučevati krščanske resnice, svobodno moliti, krasiti učilnice s križem in svetimi podobami, navajati mladino, kako naj ljubi vero in kako naj izvršuje dolžnosti svete vere. Ustanovili smo te šole, ker je to ne le pravica, marveč dolžnost krščanskih družin. To pravico nam zagotavlja državni zakon prav tako, kakor naravna postava. Dolžnost je pa utemeljena v krščanstvu; krščanski starši čutijo v sebi obveznost, da zagotove svojim otrokom krščansko vzgojo, da jih zaupajo samo takim učiteljem, ki pri njih katoliška vera in npravstvenost otrok ne bo v nevarnosti, in ki bodo v smislu in po želji krščanskih staršev nadaljevali odgojo.

Osnovali smo ‚svobodne šole‘, ker ne verjamemo v šolsko nevtralnost, ki je praktično nemogoča. Mi se ne moremo na to nevtralnost zanešiti. Kdo bi verjel, da bi se mogel brezverski učitelj vzdržati, da ne bi kazal svojega mišljenja!? Ena sama beseda, ena sama gesta ali nasmeh zadostuje, da obrne nanjo pozornost vedno željne in bistrourne mladine, in da jo pohujša. Sicer pa to brezverci tudi sami priznajo. Eden izmed njih je zapisal v poročilu za neko pedagoško konferenco: ‚Nevtralnost je licemerstvo in prevara.‘ — — —

Mi smo uvedli svoje svobodne šole, ker je cilj nevtralne šole, da razkristjani Francijo. Da številni sektarci to dose-

žejo, skušajo najprej razkristjaniti mladino, razkristjaniti vzgojo. Sektarci kar nič ne prikrivajo, marveč javno izpovedujejo, da je to njih namen. Ali naj mi to dopustimo? Ali bi bilo prav, če bi se ne ustavljali!?

Mi smo ustanovili svoje svobodne šole, ker smo trdno prepričani, da ni vzgoje brez morale, da ni morale brez religije. Samo verstvo more dati npravstvenosti trdne temelje, zadostno sankcijo; kajti samo Bog je nezmotljiva resnica, nesporna avtoriteta, vedno pričujoč svedok našega življenja, neizbežen in nepodkupljiv sodnik in pravičen plačnik ali kaznovalec naših dejanj.« A. Č.

Papeževa beseda učiteljstvu. Početkom septembra je prišlo v Castelgandolfo zastopstvo 400 učiteljev, ki sodelujejo v Katoliški akciji. Sveti oče Pij XI. je učitelje označil kot apostole, ki je njih poslanstvo ožarjeno z Jezusovim poslanstvom. Dokler je bival Odrešenik na zemlji, je sprejel samo dva naslova: mojster in učenik (učitelj). Kolika čast za vsakega učitelja, da more svoje življenje posvečati isti nalogi, kateri je hotela tudi učlovečena beseda božja na zemlji služiti. Učitelji so pravi in najvplivnejši voditelji duš. V tem je veličina pa tudi velika odgovornost tega poklica. Če naleti učitelj v svojem zvanju na težave, naj misli na priliko o sejavcu. Tudi učitelj je sejavec, ki zrna ne bo razmetaval brez uspeha, saj so njegovo polje duše, ki so šele na početku razvoja. Ako je učitelj obenem še včlanjen pri Katoliški akciji, je pa njegova naloga še prav posebno velika, sveta in dalekosežna. S tem članstvom so učitelji deležni obenem tudi hierarhijskega apostolstva v sveti Cerkvi. Učeniška služba je najodličnejše poslanstvo, katero je prepustil Jezus svoji Cerkvi. Učitelj, ki je v Katoliški akciji, izvršuje s poučevanjem ne le svoje stanovske dolžnosti, marveč tudi vzvišeno duhovno poslanstvo, saj dela ne le za ljudi, za družino in družbo, marveč za Boga samega. Zavest, da deluje za otroške duše, s Kristusovo krvjo odrešene, mora biti vsakemu učitelju vrec božate tolažbe...« A. Č.

Vabilo

k

Samopomoči učiteljskih otrok,

r. z. z. o. z.

v Ljubljani.

Cenjena tovarišica, cenjeni tovariši!

Učitelji starši smo čutili v vrsti stanovskih gospodarskih ustanov dolgo vrsto let veliko vrzel. Pogrešali smo ustanovo, kjer bi lahko zavarovali svoje otroke za primer smrti, oziroma ki bi izplačala otrokom po preteku gotovega števila let zavarovanja primerno odpravnino. Ta naj bi služila za doto in naj bi omogočala našim otrokom nadaljnji študij. Vrzel v vrsti učiteljskih gospodarskih ustanov se je izpopolnila, ko se je ustanovila leta 1931. v Ljubljani »Samopomoč učiteljskih otrok, reg. zadruga z omejeno zavezo«, da služi gornjemu namenu. »Samopomoč« ima danes zdravo gospodarsko osnovo in je njen obstoj zasiguran in finančno fundiran. Zadruga ima že sedaj nad 50.000 Din rezerve za podpore.

Tudi Vi imate otroke, niste pa še izkoristili prilike in jih še niste zavarovali pri naši »Samopomoči«, zato si dovoljujemo sami opozoriti Vas na to ustanovo in Vam priporočati, da svoje otroke čim prej zavarujete. Koristi boste imeli le Vi in Vaši otroci.

Zadruga je urejena po vzorcu »Učiteljske samopomoči« in sprejema v zavarovanje vse učiteljske otroke, posinovljence in varovance od izpolnjenega 3. do izpolnjenega 10. leta. V primeru otrokove smrti izplača zavarovatelju, v primeru doživetja polnoletnosti pa otroku samemu tolikokrat po 10 Din, kolikor šteje zadruga zavarovancev. Danes znaša odpravnina oz. posmrtnina nad 2300 Din, prekoračila pa bo 10.000 Din, ako bomo vsi učitelji pri njej zavarovali svoje otroke.

Stroški zavarovanja so majhni in se o tem lahko prepričate sami. Ob pristopu plačate za vsakega otroka le prispevek 10 Din za prvo naslednjo odpravnino oz. posmrtnino, letno upravnino 10 Din, pristopnino, ki se ravna po starosti prijavljenega otroka in znaša za 4. leto 10 Din, za 5. in 6. leto 15 Din, za 7. in 8. leto 30 Din, za 9. in 10. leto 50 Din, ter rezervo za podporo 5 Din. Pozneje prispevate le za vsako odpravnino oz. posmrtnino, ki jo izplača zadruga, tolikokrat po 10 Din, kolikor otrok imate zavarovanih, ob novem letu pa še 10 Din upravnine in 5 Din za rezervni sklad.

Uverjeni smo, da se boste poslužili ugodnosti, ki jih nudi naša zadruga zavarovateljem in zavarovancem in Vas vabimo, da prijavite čim prej svoj pristop in zavarujete vse svoje otroke. Po prijavnico pišite na naslov: **S a m o p o m o č učiteljskih otrok, reg. z a d r. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa cesta 17/1.**

Pavel Lavrič, s. r.,

načelnik.

Roza Ribičičeva, s. r.,

podnačelnica.

Josip Ambrožič, s. r.,

član načelstva.

Marija Polakova, s. r.,

članica načelstva.

Metod Kumelj, s. r.,

član načelstva.

